

TARTU ÜLIKOOL
HUMANITAARTEADUSTE JA KUNSTIDE VALDKOND
EESTI JA ÜLDKEELETEADUSE INSTITUUT

Anna Tšusovljanova

EESTI KEELT TEISE KEELENA KÕNELEVATE
GÜMNAASIUMIÕPILASTE ARUSAAMINE
EESTI NOORTE TŠÄTIVESTLUSTEST

Bakalaureusetöö

Juhendaja nooremlektor Aive Mandel

TARTU 2024

Sisukord

Sissejuhatus.....	5
1. Noortekeel.....	7
1.1. Mis on noortekeel?	7
1.2. Noorte tähtsustluse keelelised jooned	7
1.3. Eesti noortekeele uurimisest.....	9
2. Eesti keele kui teise keele omandamine	11
3. Materjal ja meetod.....	14
3.1. Ülesannete koostamise põhimõtted ja materjalid	14
3.2. Uurimuse läbiviimine.....	16
4. Analüüs.....	17
4.1. Ülevaade osalejatest	17
4.2. Ülevaade tulemustest	20
4.3. Õpilaste arusaamine lühenditest.....	23
4.4. Õpilaste arusaamine inglise keele kasutusest	26
4.5. Õpilaste arusaamine eesti kõnekeelest.....	28
4.6. Taustainfo ja ülesannete tulemuste seosed.....	31
4.7. Õpilaste arvamused noortekeele kohta	33
4.8. Edasise uurimise võimalused.....	35
Kokkuvõte.....	37
Kirjandus.....	39
Понимание гимназистами, говорящими на эстонском как на втором языке, чата-общений эстонской молодежи. Заключение	43
Lisad	45
Lisa 1. Ülesanded.....	45
Lisa 2. Taustaküsimustik.....	49
Lisa 3. Nõusolekuvormid	51

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen käesoleva lõputöö ise kirjutanud ning toonud korrekselt välja teiste autorite panuse. Töö on kirjutatud lähtudes Tartu Ülikooli eesti ja üldkeeleteaduse instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Anna Tšusovljanova

Lühikokkuvõte

See bakalaureusetöö rakendab seniseid uurimistulemusi, et uurida eesti noorte tšättidest arusaamist eesti keele teise keelena vaatenurgast. Selleks uuritakse alguses netivestluste korpuse ning varasemate noortekeele uurimuste abil, mis on eesti noortekeele omadused ning kuidas netikeelt kasutatakse.

Saadud teadmiste abil koostati ülesanded, et hinnata tšätivestlustest arusaamist. 19 osalejat lahendasid eesti noorte tšättide põhjal koostatud ülesandeid, kus põhilised noortekeele nähtused olid lühendid, ingliskeelsed sõnad ja väljendid ning eesti kõnekeelsused. Ka koguti osalejate keeletausta erinevate keelte kasutamise kohta nii vahetus suhtluses kui ka sotsiaalmeedias. Samuti paluti hinnata oma arusaamist eesti noortekeelest, kui oluline on sellest keelevariandist aru saada ning kas on vaja noortekeelt koolitunnis käsitleda.

Ilmnes, et uurimuses osalejad on üldiselt teadlikud sellest, mis on eesti noortekeel ja sõnadest, mida eesti noored omavahel tšättides kasutavad. Tuli välja, et õpilaste inglise keele oskus on tugevam kui eesti keele oskus, seetõttu lahendasid õpilased inglise keele kasutusega seotud ülesandeid paremini. Osalejate arvates on eesti noortekeele käsitlemine tunnis oluline, kuna see suuremas osas aitaks õpilastel samaealiste eesti noortega suhelda.

Võtmesõnad: eesti keel teise keelena, noortekeel, netikeel, tšätid

Sissejuhatus

Oma töös uurin eesti keelt teise keelena (E2) kõnelevate gümnaasiumiõpilaste arusaamist eesti emakeelega noorte tsätivestlustest Facebook Messengeri sõnumite alusel. Noortekeele uurimine on tänapäeval aktuaalne vaatamata sellele, et see on keeruline uurimisala ja vähe uuritud. Üle maailma uuritakse iga aastaga rohkem noorte keelekasutust. Kanadast pärit lingvist Sali A. Tagliamonte räägib oma raamatus „Teen Talk“ (2016) sellest, kuidas noored kasutavad inglise keelt, mis on inglise noortekeele põhijooned ja kuidas see võiks inglise keelt tulevikus mõjutada. Ka Gretchen McCulloch (2019) internetilingvistina nendib, et internetivestluste kaudu võib jälgida, kuidas keel muutub. See kõik puudutab ka eesti keelt. Viimastel aastatel noortekeele uurimine Eestis on muutunud tõsiseks valdkonnaks, millele on pööratud tähelepanu mitmetes värsketes uurimustes (nt Praakli jt 2022, Vihman jt 2022).

Märkimisväärne on see, et eesti keelt teise keelena õppivad noored ei pruugi alati osata omaealiste eestlastega vabalt suhelda, sest eesti noorte- ja argikeel erinevad sellest, mida õpetatakse keeleõppijatele koolis (Praakli 2024; Klaas-Lang jt 2023). Kuigi koolis käsitletakse paljusid igapäevaseid teemasid nagu ametid, tervis, keskkond, töö ning haridus, võivad E2 kõnelevatel noortel tekkida probleemid kohanemisega eestikeelses keskkonnas. Sellest tuleneb uurimustöö põhieesmärk, mis on selgitada, kui hästi E2 õpilased saavad eesti noortekeelest aru. Selleks uurin alguses netivestluste korpuse ning varasemate noortekeele uurimuste abil, mis on eesti noortekeele omadused ning kuidas netikeelt kasutatakse. Seejärel otsin vastust järgmistele uurimisküsimustele:

- millistest noortekeele joontest arusaamist võiks analüüsida;
- kui edukalt E2 õppijad samealaste eesti noorte tsättides kasutatavatest keelenditest aru saavad;
- mida E2 õpilased arvavad eesti noortekeele õppimise vajadusest;
- kuidas E2 õpilaste keeletaust ja suhtlusringkond mõjutavad eesti noortekeelest arusaamist?

Selleks, et uurimusküsimustele vastust leida, teen katse gümnaasiumi õpilastega. Palun õpilastel lahendada ülesanded, mida koostasid seniste uurimistulemuste ja „Teismeliste keel Eestis“ (TeKE) tsätikorpusest pärinevate keelenäidete alusel. Palun osalejatel etteantud tsätis esinevaid keelendeid (nt sõnu, väljendeid, lühendeid) sobiva vastega asendada, nende tähendust oma sõnadega selgitada, õiget sõna lünka panna. Konkreetsemalt võtan vaatluse alla erinevad noortekeele nähtused nagu intensiivistajad, lühendid, kõne- ja ingliskeelsed väljendid.

Samuti kogun õpilastelt taustainfot selle kohta, millised on nende kokkupuuted eesti keele ja eesti noortega, kus ja kui tihti õpilane kasutab eesti keelt, kas ja kuidas oleks vajalik eraldi tutvustada eesti noortekeelt ning mis tundus harjutustes kõige raskem ja kõige lihtsam.

Uurimuse sihtrühmaks on valitud gümnaasiumiõpilased (10.–11. klassid), kuna peale gümnaasiumi lõpetamist astuvad noored ülikooli või kutsekooli ja lähevad tööle, kus nad kohtuvad igapäevaselt eestlastega. Oma isiklikust kogemusest lähtudes võin öelda, et puutusin eestlastega tsättimise ajal probleemiga, kus ma ei saanud mõnedest sõnadest aru (nt mis on *mdea* ja *ss*). Gümnaasiumi õpilasi võib pidada iseseisvateks keelekasutajateks (eesti keele oskus on B1–B2 tasemel), mis tähendab, et nad võivad puutuda eesti keelt kasutades kokku autentsete olukordade ja emakeelekõnelejatega ja neilt võib eeldada ka mõningast kokkupuudet eesti noortekeelelega.

Bakalaureusetöö koosneb neljast peatükist. Esimeses peatükis selgitan noortekeele mõistet ning vaatlen noorte tsätikeele omadusi. Teises peatükis arutlen E2 õppimise üle sõnavara omandamise seisukohast. Meetodi ja materjali peatükis annan ülevaadet käesolevas töös kasutatud materjalidest ja ka uurimuse läbiviimisest ning taustaküsitluse ja ülesannete koostamispõhimõtetest. Neljandas peatükis analüüsin uurimuse tulemusi ja teen järeldusi.

1. Noortekeel

1.1. Mis on noortekeel?

Keelekasutuse muutust võib jälgida terve elu jooksul, kus just teismeiga toob märkimisväärsed muutused. Ka sotsiolingvistilistes uuringutes on näidatud, et inimese keelekasutus muutub vastavalt vanusele (Eckert 2017). Vanuses 15–17 aga toimub eripärane tõus keelelistes uuendustes. Just selles eas kasutatakse rohkem uusi vorme ja võetakse omaks kõiki muutusi võrreldes teiste vanusevahemikkudega. Selline eluetapp on seotud noorukieast väljakasvamisega, kus suureneb iseseisvusetunne ja kujuneb oma keeleline stiil. Samal ajal soovivad noored olla sarnased oma eakaaslastega, kuna keel on oluline vahend, mille abil moodustatakse grupe ja väljendatakse eristumist teisest. Teismelised kasutavad omapäraseid sõnu ja väljendeid, kuna nad tahavad tunda enda kuuluvat eakaaslaste rühma. (Praakli 2022: 1014). Tänapäeval on teismelised agarad tehnoloogiliste uuenduste kasutajad ja see kiirendab veelgi keelemuutust selles vanuserühmas. Noored ammutavad inspiratsiooni meediasfääri ja inglise keele kasutamise kaudu ja üldiselt veedavad rohkem aega veebis tsättides, infot otsides. (Tagliamonte 2016)

Noortekeel viitab noorte spetsiifilisele keelekasutusele, millele on iseloomulik eri sõnavara suhtlusolukordades ja -võrgustikes. Noortekeelt on nimetatud ka slängiks, kõnekeeleks või erikeeleks, kuid need terminid sobivad ka muude eristuvate gruppide keelevariantide tähistamiseks, nii et noortekeelt ja slängi otseselt samastada ei saa, kuigi nii sageli tehakse. (Praakli 2022) Noored ise on välja toonud, et släng on teatud sõnavara, mis erineb tavalisest kõnekeelest (Meister 2008). Oma töös kasutan mõistet *noortekeel*, mõeldes selle all esmajoonel teismeliste (vanuses 12–19) omast keelevarianti, mis eristub üldisest kõnekeelest ja mida kajastavad TeKE korpuse ja selle põhjal koostatud uurimused.

1.2. Noorte tsätivestluse keelelised jooned

Vaatamata sellele, et noortekeel muutub kiiresti, on võimalik välja tuua iseloomulikud jooned. Eesti noortekeeles esinevad samad nähtused nagu ka inglise noortekeeles (Praakli 2022). Noortekeeles on palju kiiresti muutuvat, aga sellest leiab ka sõnavara, mida kasutasid teised põlvkonnad ja mis on tänapäevani säilinud (kooliteema: *mata, õps*), on ka keelendid, mis esinevad muude vanuserühmade kõnekeeles (*okei, dawai*). (Praakli 2022) Kuna siin töös on vaatluse all just tsättide mõistmine, siis keskendun noortekeele joonte väljatoomisele just

tšätikeeles. Toon järgnevalt välja olulisemad noortekeele nähtused (näited pärinevad TeKE tšätikorpusest).

Mitmed uurimused tõstavad esile noorte tšättide lühendirohkust (Anton 2022). Oma töö seisukohast otsustasin jagada tšättides esinevad lühendid kolme rühma: kirjakeelsed (*jne*), kõnekeelsed (*mdea*) ja ingliskeelsed lühendid (*idk*) (EKK 2020: 121). Tšättide ortograafias peegeldub nii kirjakeele kui ka suulise keele erijooni. *nud*-kesksõna esineb kujul *nd* (nt *Kuna neid ma oleksin sinuga teind*), kasutatakse lihtsustatud tuletusega sõnu (nt *ema = emps*). Kõnekeelsete väljendite all saab eraldi välja tuua intensiivistajad kui ühe eristuva grupi (nt *täiega*) (Aasa 2022).

Eesti noored kasutavad tšättides koos eesti keelega ka palju ingliskeelseid sõnu. Seda nähtust nimetatakse koodivahetuseks. Tšättides esineb ingliskeelseid sõnu ja fraase nii algsel inglise ortograafiat järgival kujul (*exactly, i know*) kui ka eesti häälduspäraselt kirjutatud (*meibi, tänkjuu*), eesti morfoloogilisse süsteemi integreeritult. (Praakli jt 2022) Koodivahetuses eristatakse kaks eriviisi. Esimene on foneetiline integratsioon, kus kujutatakse sõna häälduse põhjal, nt *tänkjuu*. Teine on morfoloogiline integratsioon, kus emakeelest lisatakse võõrkeelsele sõnale liited ja lõpud (nt *backstoryt*). (Vihman jt 2022)

Tšätikeel koosneb nii kirjakeelest kui ka suulise keele joontest ning netikeelsustest, mis on internetis kasutatavad keelendid. Tšätikeeles esineb palju internetispetsiifiliste väljendite ja suulise keele tuletuste kombinatsioone. Tiit Hennoste ja Karl Pajusalu (2013) on andnud netis kasutatavast keelest põhjaliku ülevaate

Ühed kõige silmatorkavamad tšätikeele erijooned puudutavad ortograafiat. Tavaliselt kasutatakse suulist keelt imiteerivaid sõnu, mida märgitakse hääldupäraselt: *mdea, nujaa* jne. Tihti jäetakse *h* sõna alguses kirjutamata: *ästi*. Siin aga peaks netikeele eripärasest sõnavormi eristama sõnadest, mis on tekkinud trükivea tagajärjel. (Hennoste, Pajusalu 2013: 83-84) Tihti asendatakse *ä, ö, ü* tähed võõrkeele tähestikust tulnud tähtedega (näide 1) või asendatakse täppidega tähed ilma täppideta tähtedega *a, u, o* (näide 2). Ka *õ*-tähe puhul on selline kasutusviis hästi märgatav (näide 2). Põhjuseks on tehnoloogia mittetäielik areng ja klaviatuuride piirangud, kus pole täpitähti. Samas lihtsustab see ka tšättimist, säästes aega, sest täpitähed pole alati kohe nähtavad.

- (1) kas ma **ytlen** siis marile ka kuna ta tahtis ka aidata?
- (2) **tana** ei **joua** vist, hakkab juba pimedaks minema varsti

Emotsiooni väljendamiseks või sõnade rõhutamiseks kasutatakse netikeeles tähtede kordamist ja suurtähte (näide 3–4). (Hennoste, Pajusalu 2013: 84) Et väljendada mitteverbaalset tegevust, heli jms kasutatakse erinevaid tähekombinatsioone, nagu on kõige tavalisem naeru puhul *hahaha* (Siimut 2023) ning jaatuse ja eituse esitamise puhul *mhhmm* või *mkmm*.

- (3) no **vaaaaaaatab** seda
- (4) pani mu eelmine tund puuduma kuigi **MA OLIN TUNNIS**

Selle töö raames uurin lühendite, inglise keele ning kõnekeelsete väljendite ja sõnade kasutust.

1.3. Eesti noortekeele uurimisest

Eesti noortekeelest on andnud põhjaliku ülevaate Praakli (2022). Noortekeelt on uuritud Eestis juba 20. sajandi algusest. Hiljem 1970-ndate lõpus jõudis eesti keeleteadusse sotsiolingvistika, mis aitas noortekeele uurimisele kaasa, tutvustades uusi analüüsimeetodeid ja lähtekohti. 1980-ndatel algas Eestis koolinoorte keele kõige stabiilsem uurimisperiood. Sellel ajal avaldasid Mai Loog ja Tõnu Tender teadusartikleid (vt näiteks Tender 2000), mis puudutavad noortekeelt. Loogi ja Tedrit huvitas tollal slängisõnavara just sõnade päritolu ja struktuuri vaatenurgast, mille mõjutasid teised keeled (soome, inglise ja vene keel) (Praakli 2022) Loog nägi vajadust mitte ainult analüüsida, vaid ka dokumenteerida eesti noortekeelt. Seetõttu koostas ta esimese slängisõnaraamatu (EESS 1991).

Muutused on toimunud noortekeele uurimise suundades ja lähenemistes. Viimasel ajal on uurijaid rohkem huvitatud just mitmekeelne suhtlus ning keelekontaktid (inglise-eesti), mis mõjutavad noortekeelt (vt Praakli jt 2022). On uuritud ka hinnangulist sõnavara (Must 2008; Toomejõe 2008), tähendusülekandeid (Happonen 2010), lühendite kirjalikku kasutust internetis (Pulk 2013; Anton 2022), sõnamoodustust (Yildirim 2015), suulise keele leksikaalseid jooni (Lehtpuu 2016), koodivahetust (Korkus 2020; Vihman jt 2022), intensiivistajaid (Aasa 2022), ka demonstratiivi *see* kasutus nimisõnafrasides (Tennison 2024) ja ütet (Verpson 2024).

Praegu on loodud Tartu Ülikooli ning haridus- ja teadusministeeriumi koostöös projekt „Teismeliste keel Eestis“ (TeKE, 2019–2021) ning jätkub projekt „Digiajastu keel: suulised ja tähtvestlused”. Noortekeele uurimine on projektide toel hoogustunud. Projektid keskenduvad teismeliste keelekasutusele ja koodivahetusele ning analüüsi käigus selgub keelekasutuse varieerumine vanuse, soo ja piirkonna järgi, võrreldes samal ajal ka internetikeelt suulisega. Oluline on mainida, et nende projektide käigus on koostatud (Vihman jt 2024) noortekeele uurimist võimaldavad tähti- ja suulise keele korpused.

Kui seni on TeKE projekti käigus kogutud keeleandmestikku kasutatud eesti emakeelega noorte keelejoonte uurimuseks, siis see bakalaureusetöö rakendab seniseid uurimistulemusi, et uurida eesti noorte tähtidest arusaamist eesti keelt teise keelena vaatenurgast.

2. Eesti keele kui teise keele omandamine

Oma elu jooksul omandab inimene tavaliselt mitmeid keeli. Esimeseks keeleks peetakse emakeelt, mida inimene omandas lapsepõlvest alateadlikult ja kooli astudes juba suuremas osas teadlikult. (Vihman 2018: 627) Esimese keele oskus areneb inimese elu jooksul koguaeg, mis võiks sõltuda ka sellest, mida loetakse, kuulakse ja nähakse (Kitsnik 2019). Esimesest keelest hiljem omandatud keel on teine keel. Siin aga peab mainima ka võõrkeele olemasolu. Nende vahe seisneb selles, et teist keelt omandatakse selle keele keskkonnas. Näiteks Eestis õppivad muu emakeelega õpilased omandavad eesti keelt kui teist keelt. Võõrkeel on see keel, mida omandatakse väljaspool selle keele keskkonda. Siin võib tuua näiteks hispaania keele õppimist Eestis. (Kitsnik 2019)

Teist keelt õpitakse koolis, kursustel või iseseisvalt. See õppimine peab olema teadlik, kuna koos sellega toimub keeleomandamine. Mõlemate keele (emakeel, teine keele) omandamiseks on vaja võimalust keelt praktiliselt kasutada ja autentset sisendit. (Kitsnik 2019: 39) Teise keele õppimise ajal võib puududa võimalus koguaeg viibida teise keele keskkonnas, mis aeglustab omandamist. (Kitsnik 2019: 40) See puudutab ka noortekeelt, sest E2 õpilased ei kohta eesti noortekeelt igapäevaselt ning igapäevane eesti keele suhtlus ikkagi erineb sellest, mida omandatakse koolis keele tunni ajal. (Praakli 2024)

Siin saab rääkida formaalsest ja mitteformaalsest keeleõppest. Formaalne õpe tähendab seda, et õppimine toimub õppeasutustes (lasteaias, koolis, ülikoolis) õppekavade alusel. Õpet viiakse läbi kvalifitseeritud õpetajate juhendamisel, kus ka hinnatakse õpiprotsessi ja tulemusi. Samas kui mitteformaalne õppimine on vabatahtlik õpe, mis toimub väljaspool kooli ja eesmärgiks on enesearendamine. Selle õppeprotsessi läbiviijad võivad olla nii professionaalsed koolitajad kui ka vabatahtlikud inimesed. (Põlda jt 2020: 239-242) Noortekeel on mitteformaalne keelevariant, mida on raske kui mitte võimatu omandada formaalse keeletunni raames. Päriselt noortekeele omandamiseks on vaja aktiivselt suhelda, kuna see toimub peamiselt mitteformaalses kontekstis. Siin aga tekib küsimus, kas klassiruumis saaks seda kuidagi tutvustada ning kas õpilased ise sooviksid, et noortekeel oleks üks osa ka formaalsest keeleõppest.

Keele õppimine on kompleksne ja mitmetahuline protsess. See hõlmab erinevaid aspekte nagu grammatika, hääldus ja ka sõnavara. Tavaliselt neid peetakse traditsioonilisteks õppelementideks. Nendest elementidest kooliõpe kipub suhteliselt palju tähelepanu pöörama just grammatikale ja kirjakeele sõnavarale. Hääldusega on küll tegeletud teise keelena

vaatenurgast (vt Kraut 2000), kuid loomuliku suulise keele hääldusega ei tegeleta (Praakli 2024). Ka tekstipõhistes suhtluskeskkondades, nagu tšätis, võivad häälduspärased jooned ja kirjutusviisid mõjutada arusaamist ja suhtlust, mida võib olla raske koolitunnis omandada ja mis vajab eraldi tähelepanu. Samuti eesti noorte kõnetempo on väga kiire. On uuritud, et teismeliste kõnetempo on kiirem kui täiskasvanutel (vt Lippus jt 2024). Seega võivad E2 noortel esineda takistused noortekeelest arusaamises. Tšätikeeles pole tempo ilmselt nii suur probleem kui suulises keeles, aga ka tšättides on palju suulise keele jooni, kus nt emotsioonide ja intonatsiooni edasiandmine võib tekstis esineda erinevatel kujul.

E2 sõnavara omandamisega on põhjalikumalt tegelenud Saarso (2000). Iga inimese sõnavara koosneb kahest osast: aktiivne ja passiivne sõnavara. Aktiivse sõnavara hulka kuuluvad sõnad, mida kasutatakse igapäevaselt nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses. Neid sõnu suudetakse kergelt meelde tuletada ja kasutatakse, et ennast väljendada. Passiivne sõnavara koosneb sõnadest, mida ei kasutata kõnes ega kirjas, vaid suudetakse konkreetse konteksti abil selle sõna tähendust mõista. Passiivne sõnavara on tavaliselt suurem kui aktiivne sõnavara just seetõttu, et see sisaldab palju tuttavaid sõnu, aga kasutuses nad esinevad harva. Näiteks võib tuua selliseid sõnu, mis esinevad teadus- või erialakirjanduses, mille tähendust ikkagi mõistetakse, kuid tihti ei kasutata. (Saarso 2000: 15) Noortekeelt saab vaadelda ka sõnavara vaatenurgast, mida ei pruugi tihti kohata ja mille puhul E2 kõnelejale on eelkõige oluline passiivne oskus. E2 kõnekeelte noortekeele (või laiemalt kõnekeelse) sõnavara tundmist pole seni uuritud, aga on uuritud nt vanasõnade mõistmist (Petuhhova 2017), omadussõnade (Vinter 2017) ja sünonüümide tundmist (Kuzjomkina 2007).

Ainult sõna tähenduse mõistmisest ei piisa selleks, et sõna hakkaks kuuluma aktiivse sõnavara hulka. Sõna aktiivseks kasutamiseks on vaja teada selle ortograafiat, muutmisvorme ja rektsiooni. Rõhutatakse ka seda, et aktiivselt sõna kasutada on vaja teada ka selle hääldust, stiilivärvingut ja semantilisi suhteid teiste sõnadega. (Saarso 2000: 24). Oma uurimuses keskendun just passiivsele sõnavara omandamisele, sest noortekeele sõnu on raske omandada aktiivse sõnavarana, kui seda ei kasutata igapäevaselt ning noortekeele sõnade mõistmine on siin tähtsam.

Suures osas mõjutab teise keele omandamist inimeste motivatsioon (Kitsnik, Soolu 2020: 125). Isegi kui inimestel on suur soov eesti keelt õppida, on hulk takistusi, näiteks keele raskus, eesti keeles suhtlemise võimaluste, kursuste, õpetajate ja õppematerjalide puudus (Kitsnik 2019: 39). Motivatsioonis saab välja tuua kaks eri liiki: integratiivne motivatsioon ja

instrumentaalne motivatsioon. (Gardner, Lambert 1972) Integratiivne motivatsioon on seotud õpilase sooviga suhelda emakeelse kõnelejaga, tutvuda kultuuriga ja saada osa sellest ühiskonnast. Siin õpilasel on soov ise keelt õppida. Instrumentaalne motivatsioon on seotud pragmaatilise kasu saamisega keeleõppimise läbi. Instrumentaalne motivatsiooniga on õpilasel põhieesmärk keelt õppida, et tulemuseni jõuda (eksamit sooritada, raamatut lugeda või tööd saada).

Birute Klaas-Langi ja Kristiina Praakli uurimusest (2015) selgus, et vene noorte jaoks on eesti keel peamiselt kohustuslik õppeaine koolis. Seda õpitakse selle tõttu, et eesti keelel on ametlik staatus. Selles uurimuses osalejatel oli eesti keele õppimisel olulisem just instrumentaalne motivatsioon. Eesti keel on vahend, et jätkata õpinguid gümnaasiumis või ülikoolis, leida oma koht tööturul jne. Uurimus näitas, et eesti keele omandamisel on väga vähe integratiivset motivatsiooni. Üldiselt õpilastel puudub isiklik suhe eesti keele ja kultuuriga. Pigem tõid õpilased uurimuse käigus esile seda, et inglise keel on nende jaoks vajalikum. (Klaas-Lang, Praakli 2015: 123) Võib oletada, et noortekeele omandamise puhul kehtib eelkõige integratiivne motivatsioon, st õpilased soovivad noortekeelest aru saada, et oleks võimalik eesti samaealiste noortega suhelda.

3. Materjal ja meetod

Selles osas tutvustan uurimuse jaoks kasutatud materjale, uurimuse käiku ja analüüsimeetodit. Samuti selgitan ülesannete koostamise põhimõtteid ja annan igast ülesandest ülevaade.

3.1. Ülesannete koostamise põhimõtted ja materjalid

Kõigepealt, et ülesandeid koostada pidin ma valima, milliseid noortekeelenähtuseid täpsemalt uurimusse kaasata. Valik tugines TeKE projekti korpusmaterjalile ja selle põhjal varem tehtud uurimusele (Vihman jt 2024; Aasa 2022; Anton 2022). Samuti tutvusin eeskujuks eesti keele teise keelena olümpiaadiga, mis toimus 2023. aastal. Sellel olümpiaadil oli teemaks noortekeel ning ülesanded olid seotud sõnavaratundmisega ja põhinesid samuti TeKE korpusel (vt TÜ teaduskool, 2022/2023 lõppvooru ülesanded).

Vaatasin läbi TeKE korpuse Tartu ja Tallinna 10. klassi õpilaste vestlused, kuna uurimuse sihtrühmaks on valitud E2 kõnelejatest gümnaasiumiõpilased. Täpsemaks analüüsiks kasutasin Exceli programmi, kus otsisin ja märkisin ära uurimuse seisukohast olulised noortekeele nähtused. Nende seas on lühendid, eesti kõnekeelsed sõnad ja väljendid (intensiivistajad ja muud kõnekeelsused) ning ingliskeelsed sõnad ja väljendid. Uurimuse jaoks valisin just need noortekeele nähtused, kuna nad on kõige sagedasema kasutusega ja neid leidub palju eesti noorte netivestlustest. Lühendite valikul tuginesin Antoni bakalaureusetöole, kus on esitatud sagedasemate lühendite loend (Anton 2022: 39). Ka intensiivistajaid valisin sarnase esinemissagedustabeli alusel Aasa (2022) bakalaureusetööst (Aasa 2022: 22). Ingliskeelsete sõnade ja väljendite valikul tuginesin Vihmani (2022) TeKE korpuste analüüsi alusel tehtud ülevaadet inglise keele kõige sagedasemate väljendite ja sõnade kasutamisest (Vihman jt 2022: 310–313).

Eesti noorte tsätivestluste põhjal koostas neli ülesannet, mis puudutavad noortekeele erinevaid nähtusi (vt lisa 1). Selleks oli vaja korpusematerjalist valida ja koostada dialoogi lõigud, kus oli võimalik kasutada noortekeele nähtust nii, et see sobiks konteksti. Mõnel juhul kohandasin algseid korpusematerjale ülesannete vajadustele vastavaks.

Lühendid olid põhilisteks keelenditeks esimeses ja teises ülesandes. Jaotasin lühendid jagunevad kolme põhirühma: eesti kõnekeelsed (*nkn, mdea, pmst*) ja kirjakeelsed lühendid (*jne, nt, st, jms*), ingliskeelsed lühendid (*idk, omg, lol, pls*). Siin kontrollisin lühendite kuulumist kirjakeelsete lühendite loetellu eest keele käsiraamatu põhjal. (EKK 2020: 119-121). Oletasin,

et ingliskeelseid ja kirjakeelseid lühendeid teavad õpilased paremini, kuna kohtavad neid sagedamini koolis ja internetis. Eesti noorte tsättides levinud mitte-kirjakeelseid innovatiivseid lühendeid ei saa õpilased kohata kuskil väljaspool eesti noorte suhtlust. Kõiki loetletud lühendite tüüpe kasutavad eesti noored tsättides väga palju. Esimeses ülesandes on välja toodud 10 lühendit ilma kontekstita. Õpilastel tuli lühendid pikalt kirjutada, nt *tgl* 'tegelikult' või selgitada muid sõnu kasutades nendest arusaamist. Võrreldes esimese ülesandega esinevad teises ülesandes 10 lühendit kontekstis ehk lühidialoogides. Oletan, et kontekst võiks anda õpilastele rohkem võimalust arusaamiseks, kuna normaalses keeles on sõnad tavaliselt antud kontekstis. Seega on võimalik, et õpilased kirjutavad rohkem õigeid vastuseid.

Inglise keele kasutus on levinud nii eesti kui ka vene noorte seas. Seega on inglise keele kasutamise hüpoteesiks, et see lihtsustab või soodustab dialoogidest arusaamist. Eriti kolmas ülesanne, aga lühendite osas ka esimene ülesanne on seotud eesti noorte inglise keele kasutusega. Kolmandas ülesandes on kasutatud erinevaid ingliskeelseid lühendeid nagu *idk*, *ofc*, *pls*, mugandatud ingliskeelseid sõnu *meibi*, *sorri*, *tanks* ja mugandatud verbe *laikida*, *joinida* ja *chattida* jt. Ülesandes tuli tutvuda dialoogidega, kus olid täitmata lüngad. Õpilane pidi valima ühe õige vastuse neljast ja kirjutama selle lünka, et taastada dialoogi.

Samuti esineb eesti kõnekeelsusi netivestlustes peaaegu igas lauses. Ülesande jaoks kasutasin nii intensiivistajaid (*täiega*, *mega*, *räigelt*) kui ka eesti noorte poolt tehtud huvitavaid sõnade variante (*järkad*, *lühkad*), kõnekeelseid sõnu (*äge*, *läpakas*, *tänud*) ja lühendatud sõnu (*mata*, *õps*). Neljandas ülesandes tutvusid õpilased eesti kõnekeelsete sõnade ja väljenditega. Ülesandes on kokku seitse lühidialoogi. Õpilased lugesid lühidialooge ja kirjutasid sünonüüm või seletus paksus kirjas sõna kohta kas eesti keeles või raskuste tekkimisel ka teises keeles (vene või inglise keeles).

Koostamiseks kasutasin erinevat tüüpi ülesandeid, et testi mitmekesistada ja katsetada erinevaid lähenemisi sõnavara testimisel. Ülesannete peamini põhimõte on kontrollida õpilaste passiivset sõnavaratundmist. See tähendab, et õpilane ise ei pruugi eesti noortekeele sõnu ja väljendeid kasutada, aga oskab tähendusest konteksti toel või ka ilma selleta aru saada. Selle jaoks kasutasin kaht eri tüüpi ülesandeid. Esimene on selgitamise või tähenduse täpsustamise ülesanne, kus õpilane kirjutab sõna lahti või pakub sünonüümi või seletuse. Teine ülesande tüüp on reproduktsiooni-produktsiooni ülesanne, kus õpilane valib vastuse ette antud variantide hulgast ja täidab lause kontekstile sobiva sõnaga. (Saarso 2000, Read 2019: 547-549) Iga ülesanne andis maksimaalselt 10 punkti. Kokku ülesannete eest võis saada 40 punkti.

3.2. Uurimuse läbiviimine

Uurimuse sihtrühmaks on valitud E2 kõnelejatest gümnaasiumiõpilased. Uuritavaid otsisin kooli kaudu, võttes ühendust e-kirja teel koolijuhtide ja õpetajatega. Uurimus toimus ühes vene gümnaasiumis, Tallinnas. Uurimuse käigus kogusin kolme tüüpi andmeid: 1) ülesannete lahendused, 2) hinnangud ülesannetele ja noortekeele vajalikkusele 3) taustaandmed osalejate kohta.

Andmete kogumine jagunes mitmeks etapiks. Esiteks taotlesin alaealiste uurimusse kaasamise jaoks kooskõlastuse veetikakomiteelt (kooskõlastuse protokoll nr 388/T-24). Seejärel toimus kaks kohtumist õpilastega. Esimene kohtumine õpilastega toimus koolis (Sakala Eragümnaasium), kus tutvustasin õpilastele uurimust, selle eesmärki, uuringus osalemise tingimusi ja jagasin nõusolekuvormid ning vastasin kõigile küsimustele. Kuna uurimuses osalejad on alaealised (10. ja 11. klassi õpilased), andsid osalemiseks allkirjastatud nõusoleku nii osaleja ise kui ka tema vanem/seaduslik esindaja (lisa 3).

Teisel kohtumisel, mis toimus eesti keele tunni ajal, tagastasid õpilased täidetud nõusolekuvormid. Osalejad lahendasid ülesandeid paberil (vt lisa 1) ning täitsid taustainfo küsimustiku (vt lisa 2). Samuti palusin hinnata oma arusaamist eesti noortekeelest ülesannete lahendamise põhjal (mis oli raske/lihtne aru saada), sellest keelevariandist arusaamise olulisust ning vajadust noortekeelt koolitunnis käsitleda (vt lisa 1). Need, kellelt nõusolekut ei saanud, lahendasid ülesanded, aga nende vastused ma ei analüüsi. Ülesannete lahendamiseks ja tasutaküsimustike täitmiseks kulus õpilastel aega kuni 45 minutit.

Küsimustikus kogusin õpilaste metaandmeid, mis puudutavad nende keeletausta (nt emakeel, teiste keelte oskus), erinevate keelte (eesti, vene ja inglise) kasutamist peres ja väljaspool kooli, kokkupuudet eesti keele ja eesti noortekeelega ning sotsiaalmeediakasutust erinevates keeltes.

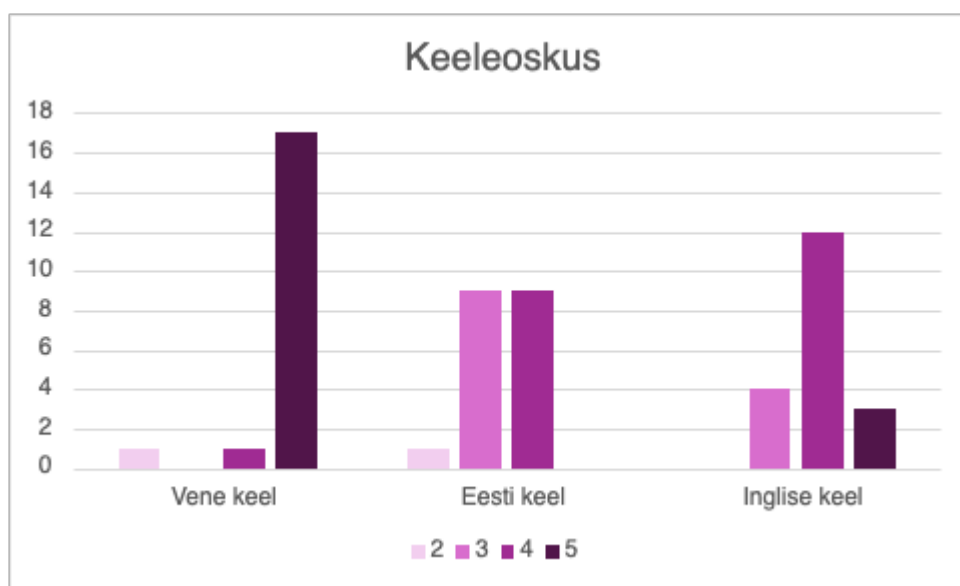
4. Analüüs

Pärast andmete kogumist analüüsisin ülesannete vastuseid, et välja selgitada, mil määral on E2 kõnelejatest noored tuttavad erinevate tšätis esinevate keelenditega, millised keelendid on tuttavamad ja milliste mõistmisega on rohkem probleeme ning kuivõrd erinevad tulemused eri vastajate lõikes. Kogutud metaandmestikku ülesannete lahendustega seostades uurisin, kas ja kuidas suhestuvad omavahel osaleja keeleline taust, sotsiaalmeediakasutus ja suhtlusringkond ning arusaamine noorte tšätisuhtlusest. Samuti uurisin osalejate hinnanguid oma eesti noortekeele tundmisele ja selle vajalikkusele ning viimaste seost ülesannete lahendamise tulemuste, aga ka osalejate keelelise tausta ja suhtluspraktikatega.

4.1. Ülevaade osalejatest

Uurimuses osales 19 õpilast, nendest 8 poissi 11 tüdrukut. Osalejate seas on üheksa 10. klassi ja kümme 11. klassi õpilast. Õpilased vastasid kümnele küsimustele, millest sain iga õpilase kohta taustainfot (vt lisa 2). Õpilaste levinuim sünnikoht on Eesti, kuigi mõned on sündinud Venemaal, Valgevenemaal ja Ukrainas. Praegu elavad kõik õpilased Tallinna linna piires: Lasnamäel (4 osalejat), Kesklinnas (2), Haaberstis (3) ning Õismäel, Kristiines ja Pirital (1). Mõned osalejad elavad väljaspool Tallinna (Kose, Viimsi, Kiili).

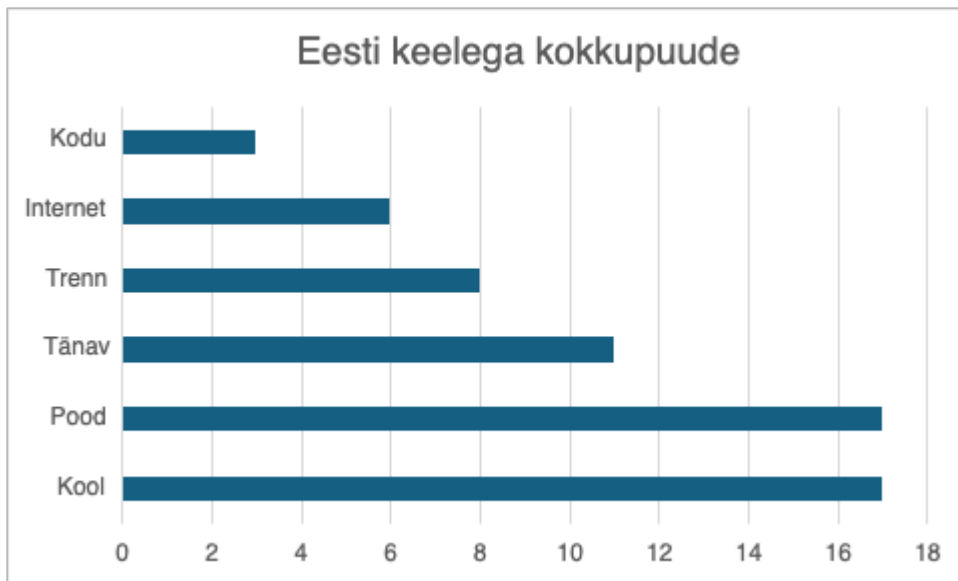
Õpilaste emakeeleks on vene keel, aga üks õpilastest märkis oma teiseks emakeeleks inglise keele. Peamine suhtluskeel pereliikmetega (ema, isa, õde, vend, vanavanemad) on õpilastel ka vene keel. Õpilaste hinnangut oma keeleoskusele kujutab joonis 1.

Joonis 1. Hinnang oma keeleoskusele

Vene, eesti ja inglise keele oskust hinnates leidsid õpilased, et oskavad inglise keelt paremini (keskmine hinne 3,9) kui eesti keelt (3,2). Ootuspäraselt oli vene keele oskusele antud keskmine hinne kõrgeim (4,9). Üllataval kombel 2 õpilast peavad oma vene keele oskust nõrgaks.

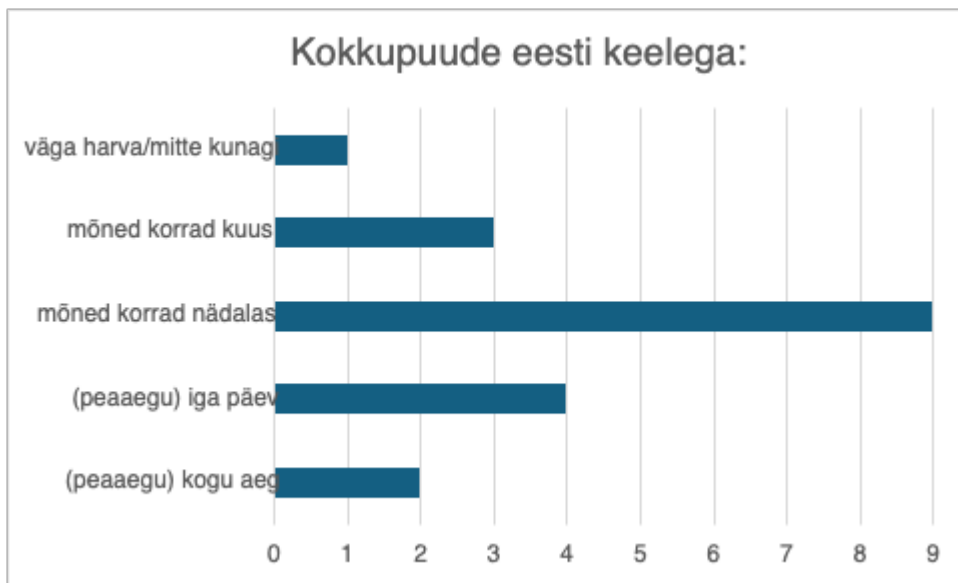
Järgmise kolme küsimuse põhjal soovisin teada saada, kus ja kui tihti puutuvad õpilased eesti keelega kokku. Joonisel 2 on toodud eesti keelega kokkupuutumisega seotud kohad.

Joonis 2. Eesti keelega kokkupuutumise kohad.

Kõige sagedasemad kohad, kus õpilased kasutavad eesti keelt on kool (17 vastust), pood (17) ja tänav (11). Olukordades, mis võiksid toetada noortekeele tundmist, puutuvad kokku alla poole õpilastest: trennis (8) ja internetis (6) kasutavad õpilased eesti keelt vähem.

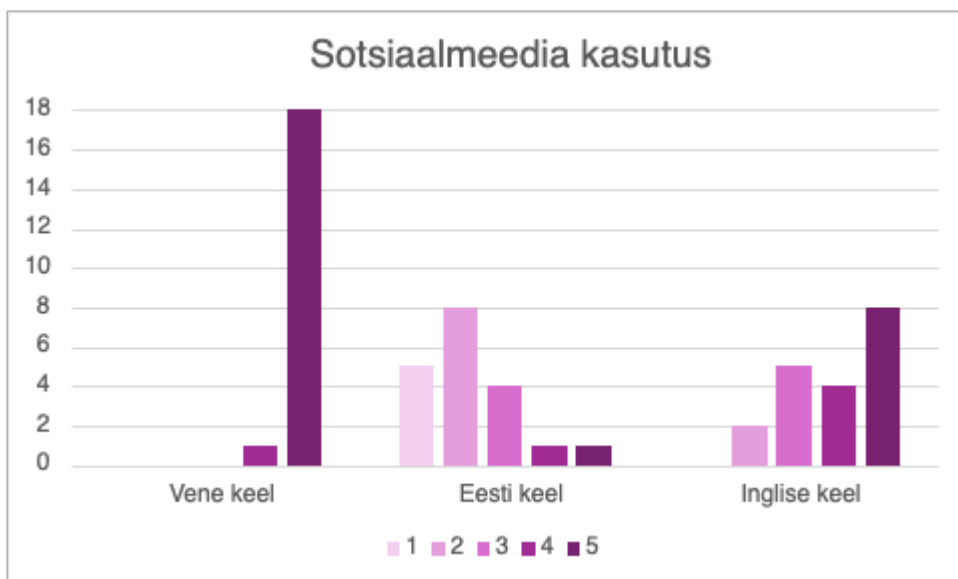
Joonis 3 näitab õpilaste hinnangut sellele, kui sageli puutuvad nad eesti keelega kokku väljaspool kooli.

Joonis 3. Kokkupuude eesti keelega väljaspool kooli

Kõige rohkem valisid õpilased variandi *mõned korrad nädalas* (9 vastanut). *Harva* ja *mõned korrad kuus* vastasid 5 õpilast ja sageli puutuvad eesti keelega kokku 6 õpilast (peaaegu kogu aeg/iga päev).

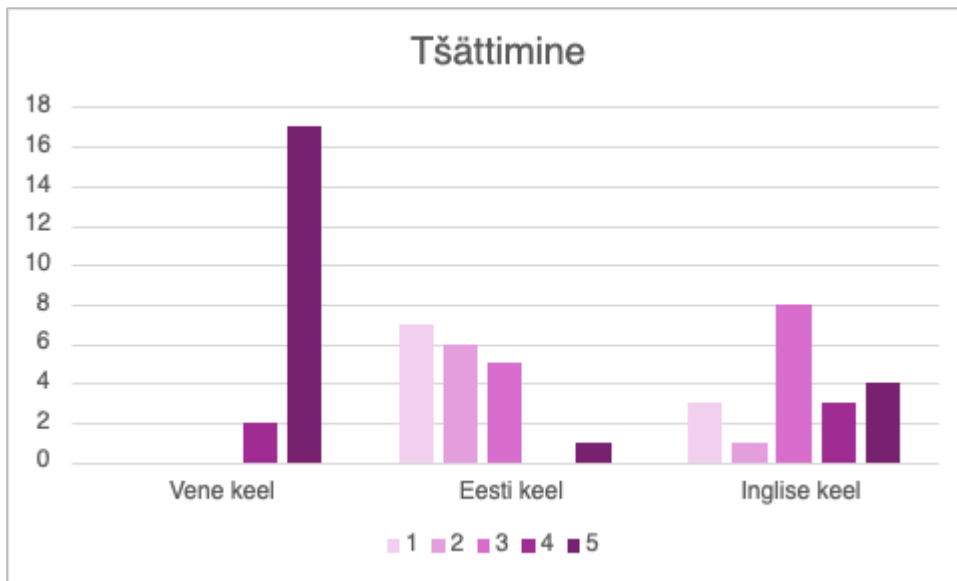
Noortekeele ja eriti netikeele mõistmise seisukohast oli oluline uurida ka seda, kui sageli kasutavad küsitletud erinevaid keeli sotsiaalmeedias ja tsättimisel. Joonisel 4 on näidatud sotsiaalmeedia kasutuse sagedus vene, eesti ja inglise keeles.

Joonis 4. Vene, eesti ja inglise keele kasutuse sagedus sotsiaalmeedias.

Õpilased hindasid oma kokkupuudet skaala 1-5 järgi, kus 1 tähistab *mitte kunagi* ja 5 – kogu aeg. Sotsiaalmeediat kasutatakse kõige rohkem vene keeles (keskmine 5,0). Inglise keel on selles olukorras teisel kohal (keskmine 4,3). Oluliselt harvem kasutatakse sotsiaalmeedias eesti keelt, mille keskmine on 2,0.

Joonisel 5 on näidatud eri keelte kasutuse sagedust tšättimisel. Võib näha, et sellise vastuse tulemused ei erine väga eelmisest ehk sotsiaalmeedia kasutusest. (vt joonis 5)

Joonis 5. Vene, eesti ja inglise keele kasutuse sagedus tšättimisel.

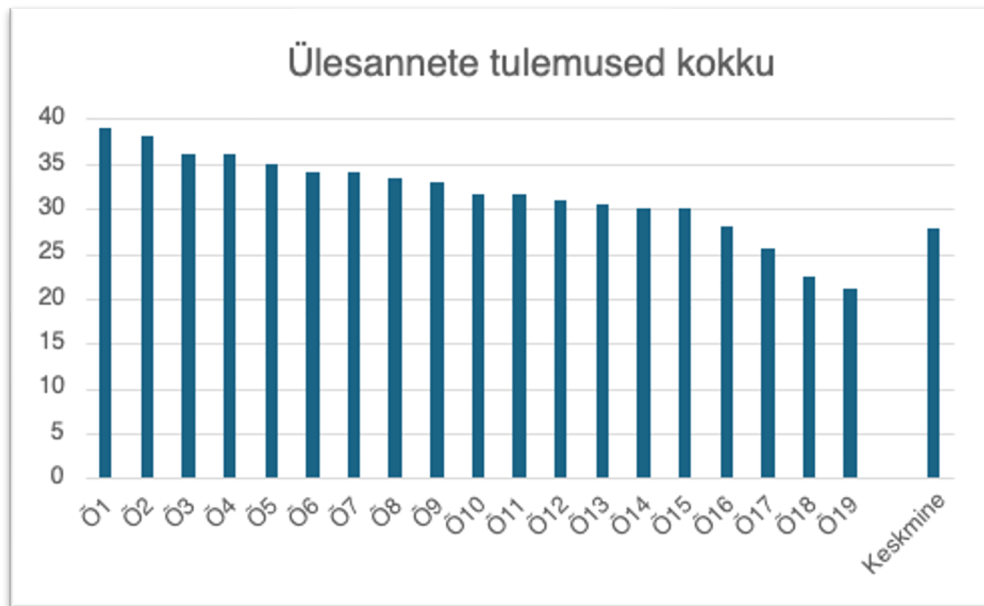
Siin kasutavad samamoodi õpilased kõige rohkem vene keelt (5,0). Eesti keelt (keskmine on 2,2) kasutatakse tšättides harvem kui inglise keelt (keskmine on 3,6).

Taustaandmetest selgus, et kõikide õpilaste emakeel on vene keel. Inglise keele oskust hindasid õpilased paremaks kui eesti keele oskust. Õpilased puutuvad eesti keelega kokku rohkem koolis ja poes kui internetis ja trennis. Sotsiaalmeedias ja tšättimisel on eesti keel harva kasutatav keel, pigem kasutatakse rohkem emakeelt ja inglise keelt. Seetõttu on õpilastel noorte tšättidest arusaamisega probleeme, aga see kokkupuude pole ka päris olematu, sest teatud määral siiski ka eesti keelt neis kontekstides kasutatakse.

4.2. Ülevaade tulemustest

Järgnevalt analüüsin õpilaste ülesannete lahendamise tulemusi, mille kogusumma võis olla maksimaalselt 40 punkti. Joonis 6 esitab tulemused õpilase kaupa tulemuste järjestuses

tugevamaist nõrgemani. Ka edaspidi viitan osalejatele selle tabeli järjekorra alusel saadud numbritega (vt joonis 6).

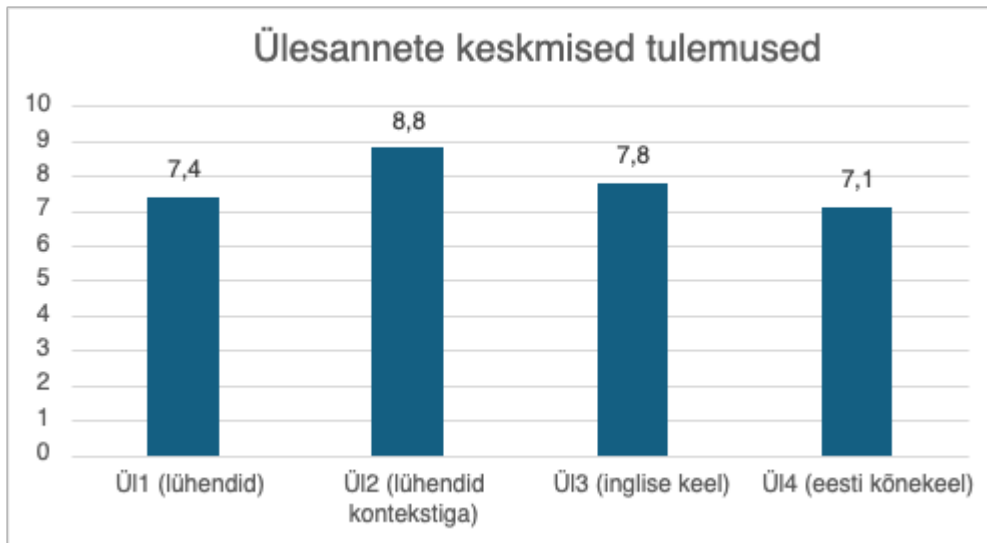

Joonis 6. Ülesannete tulemused osaleja kaupa

Tugevaima tulemuse saavutanud on Ö1, Ö2, Ö3 ja nõrgema tulemuse saavutanud on suurema numbriga. Kõige tugevam tulemus oli 39 punkti ja kõige nõrgem 21 punkti. Keskmine punktisumma on 27,8 punkti, mh on näha, et tulemused jagunesid üsna ühtlaselt, oli mitu maksimumilähedast vastust ja mitu kelle tulemuseks oli napilt üle poole punktidest

Vastuste analüüsil lähtusin esmajoones õigest tähendusest ja sõna funktsioonist suhtlusolukorras ning kuna eesmärgiks oli kontrollida arusaamist, võisid õpilased vasteid pakkuda soovi korral ka inglise või vene keeles. Näiteks lühend *ofc* puhul lugesin lisaks täpsele lahtikirjutusele '*of course*' õigeks ka vastused *muidugi, jah*. Ka intensiivistajate puhul lugesin õigeks kõik vastused, mis olid seotud sõnaga *väga*, nt *räigelt 'hirmsasti'*.

Ülesannete tulemusi omavahel kõrvutades (vt joonis 7) on näha keskmist punktisummat iga ülesande kohta.

Joonis 7. Keskmised tulemused iga ülesande kohta

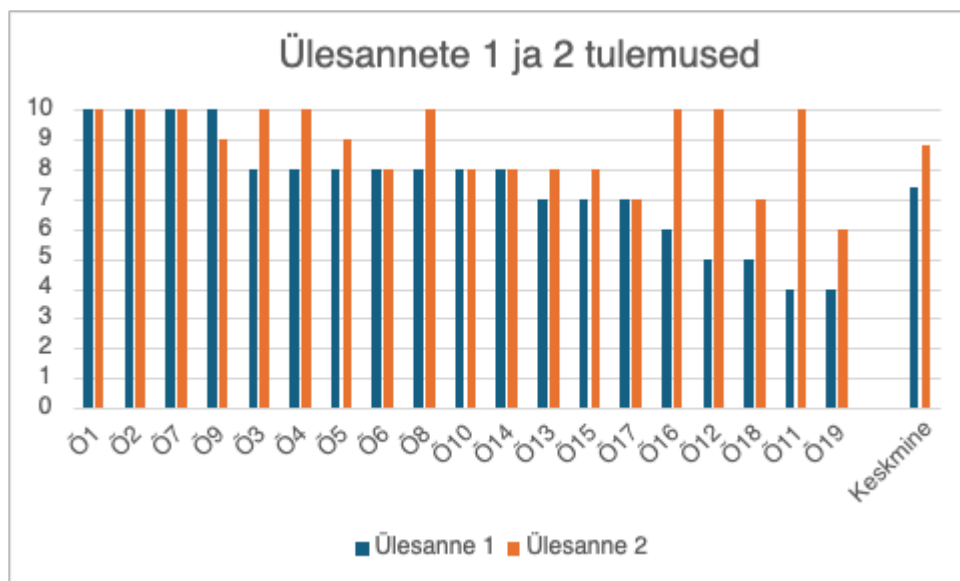
Kõige paremini said õpilased hakkama teise ülesandega (keskmine 8,8), kus kontrollisin, kui hästi tuntakse ära eesti noortekeeles kasutatavaid lühendeid, kui need esinevad kontekstis, mis peaks aitama arusaamisele kaasa.

Paremuselt järgmise ehk kolmanda ülesande keskmine punktisumma on 7,8. Selles ülesandes kontrollisin, kuidas õpilased saavad aru eesti noorte dialoogidest, kus uurimusobjektiks olid ingliskeelsused (sõnad, väljendid ja lühendid).

Esimene ja neljas ülesanne olid õpilaste jaoks raskemad. Esimese ülesande keskmine tulemus on 7,4. Kuna siin esinesid lühendid ilma kontekstita, siis oli õpilaste jaoks mõnikord raske lühendeist aru saada. Ka neljas ülesanne osutus raskeks. Selle ülesande keskmine tulemus on kõige madalam - 7,1 punkti. Tegemist oli eesti kõnekeelsete sõnade ja väljendite kasutusega.

4.3. Õpilaste arusaamine lühenditest

Lühenditele pühendatud ülesannete 1 (kontekstita) ja 2 (kontekstiga) tulemusi osalejate lõikes ja keskmisi näitab joonis 8.

Joonis 8. Ülesannete 1 ja 2 võrdlev ülevaade osalejate kaupa

Esimese ülesande keskmine hinne on 7,4 punkti. Maksimumpunktid said 4 õpilast ja kõige nõrgema ehk 4 punkti said 2 õpilast. Teise ülesande keskmine punktisumma on 8,8. Parima tulemuse ehk 10 punkti said 9 õpilast, aga nõrgema tulemuse 6-7 punkti said 3 õpilast. On kohe näha, et isegi need õpilased, kellel esimeses ülesandes oli nõrgem tulemus, said teise ülesandega palju paremini hakkama. Teises ülesandes esinesid keelenähtused kontekstis, niisiis see aitas õpilastel rohkem aru saada. Mõlemas ülesandes oli maksimumisaajaid päris mitu, aga teises ülesandes eriti palju. Üheski teises ülesandes sellist maksimumirohkust pole.

Õpilased pidid iga lühendi pikalt kirjutama või väljendama selle tähendust teiste sõnadega, nt *tgl* 'tegelikult'. Ülesandes on esitatud eesti kirjakeelsed, eesti kõnekeelsed ja ingliskeelsed lühendid, mida eesti noored kasutavad tähtides kõige rohkem. Alltoodud tabelites (vt tabel 1, 2 ja 3) on samade lühendigruppide kaupa välja toodud esimese ja teise ülesande tulemused koos õigeks ja valeks loetud vastustega ning nende arvuga (kui esines rohkem kui üks kord). Tähistan kriipsuga (-), kui õpilane pole vastust kirjutanud.

Esimeses tabelis on ülevaade ingliskeelsete lühendite äratundmisest ilma kontekstita ja koos kontekstiga (vt tabel 1).

Tabel 1. Ingliskeelsete lühendite tulemused

			Lühend lahti kirjutatult	Õigeid vastuseid	Õigeks loetud variandid	Valeks loetud variandid
Kontekstita	1.	ofc	of course	18	<i>of course, muidugi, jah</i>	-
	2.	pls	please	18	<i>please, palun</i>	-
	3.	omg	oh my god	19	<i>oh my god</i>	
Kontekstiga	1.	idk	i don't know	19	<i>ma ei tea</i>	
	2.	lol	laugh out loud	19	<i>lots of laugh (3), tore, hahaha, смешно, приколы</i>	

Ingliskeelsete lühenditega polnud probleeme ei kontekstita ega ka kontekstiga. Õpilased kirjutasid vastused eesti, vene ja inglise keeles. Siiski ilma kontekstita olukorras jäi paaril õpilasel üks lühend lahti seletamata.

Teises tabelis esineb teine grupp lühenditest, mis olid eesti kirjakeelsed lühendid.

Tabel 2. Eesti kirjakeelsete lühendite tulemused

			Lühend lahti kirjutatult	Õigeid vastuseid	Õigeks loetud variandid	Valeks loetud variandid
Kontekstita	1.	jne	ja nii edasi	18		-
	2.	st	see tähendab	7	<i>see tähendab (7)</i>	<i>stop, sest (7), - (4)</i>
	3.	jms	ja muud sellised	10	<i>ja muu/muud sellest (5), ja muu selline</i>	<i>ja mis siis (4), ja mis iganes, ja muu asjad, -(3)</i>
Kontekstiga	4.	nt	näiteks	17		<i>nii et, nii tohib</i>

Kontekstita kirjakeelsetest lühenditest osutus, et *jne* lühend oli õpilaste jaoks kõige lihtsam ja tuntum (18 õiget vastust). *Nt* lühendiga said peaaegu kõik õpilased hakkama (17 õiget vastust). Kõige raskem kirjakeelne lühend oli *st*, mille kirjutasid õigesti lahti ainult 7 õpilast.

Kolmas tabel annab ülevaate noorte tähtvestlustes levinud mitteformaalsete lühendite tulemustest.

Tabel 3. Tähtkeelsete lühendite tulemused

			Lühend lahti kirjutatult	Õiged vastused	Õigeks loetud variandid	Valeks loetud variandid
Kontekstita	1.	nkn	niikuinii	13	<i>niikuinii</i>	-(6)
	2.	pmst	põhimõtteliselt	12	<i>põhimõtteliselt (12)</i>	-(7)
Kontekstiga	3.	mdea	ma ei tea	19		
	4.	ss	siis	19		
	5.	mt	mis teed?	18	<i>mida teed? (10), mis teed? (8)</i>	<i>mis toimub?</i>
	6.	vb	võib olla	17		<i>vabaaeg (2)</i>
	7.	kle	kuule	15		-(4)
	8.	v	või	14	<i>vä</i>	<i>puuduvad, vist (2), -</i>
	9.	lih	lihtsalt	11		<i>lihtne (3), liiga halb, -(4)</i>

Kontekstita kasutatud on *pmst* 'põhimõtteliselt' ja *nkn* 'niikuinii' lühendid. *Pmst* lühendi kirjutasid õigesti lahti 12 õpilast ja *nkn* lühendi - 13 õpilast. Teised õpilased ei pakkunud oma vastusevariante.

Kontekstiga esinesid 7 eesti tähtkeelset lühendit. Neli lühendit olid kontekstis hästi arusaadavad, nt *mdea* 'ma ei tea' ja *ss* 'siis' (19 õiget vastust). *Mt* lühendi puhul pakkusid õpilased vastusevariandiks *mida teed?* (10) ja 8 õpilast kirjutasid rohkem kasutatava variandi *mis teed?*. Üks õpilastest pakkus vastuseks *mis toimub?*, mis on loetud valeks variandiks. Võib arvata, et selline vastus põhimõtteliselt sobiks konteksti ja annaks edasi õiget tähendust, kuid eestinoorte tähtides ei esine *mt* lühend sellisel lahti kirjutatud variandil. *Vb* lühend ei tekitanud õpilastel palju probleeme.

Keerulisemad olid õpilaste jaoks lühendid *kle* 'kuule' ja *v* 'või/vä'. Mis puudutab *v* lühendit, siis 14 õpilast said sellega hakkama. Siin tuleb ka mainida, et *v* lühend võib olla nii kirjakeelne kui ka kõnekeelne. Selles ülesandes on *v* küsipartikli funktsioonis, mis võib tähendada, et sellisel juhul see on kõnekeelne (EKK 2020: 121). Lühend *lih* 'lihtsalt', on õigesti kirjutatud ainult 11 korda. Esines sarnane vastuse variant *lihtne* (2), mis aga ei sobi grammatiliselt konteksti. Seega oli see loetud valeks vastuseks.

Vaatlen eraldi kahte lühendit, millel on vaste nii eesti kui ka inglise keeles. Mõlemad esinesid kontekstita ülesandes, siis põhimõtteliselt olid võimalikud mõlemad tõlgendused.

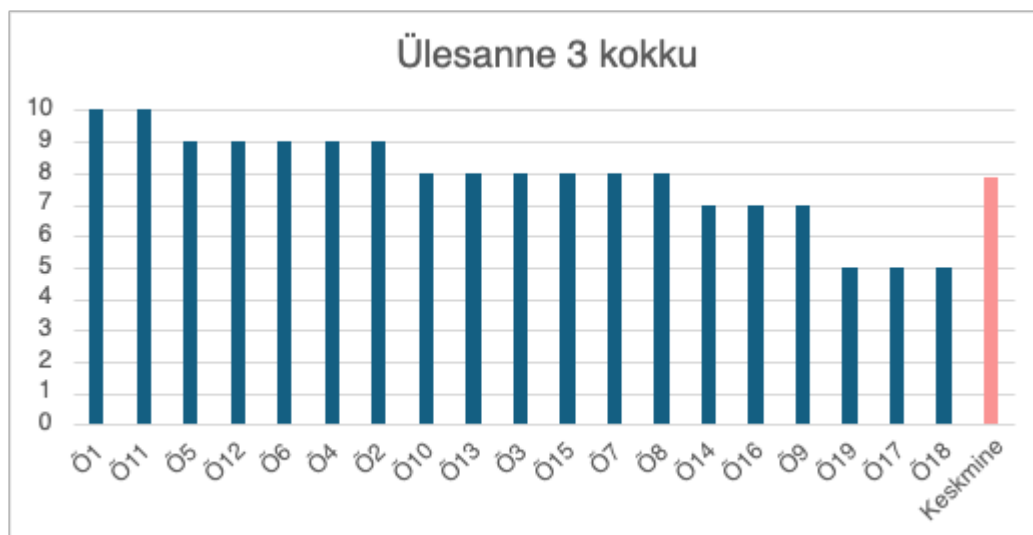
Tabel 4. Eesti ja inglise keele lühendite variandid

		Lühend lahti kirjutatult	Õigeid vastuseid	Õigeks loetud variandid	Valeks loetud variandid
1.	u	Eesti keel: umbes Inglise keel: you	18	<i>umbes (3), you (11), sina (4)</i>	-
2.	lic	Eesti keel: lihtsalt Inglise keel: like i care	8	<i>lihtsalt (8), like i care (2)</i>	-(11)

Lic lühend on samuti tsätikeelne, kuid tulemustes selgus, et on olemas ka ingliskeelne lühend. Selle puhul on õigeks loetud mõlemad vastusevariandid *lihtsalt* (8) ja *like i care* (2). Olid ka need õpilased, kes ei pakkunud oma vastust (11). Samuti on lühendiga *u* õigeks loetud kaks varianti nii eestikeelne kui ka ingliskeelne: *umbes* (3), *you* (11), *sina* (4).

4.4. Õpilaste arusaamine inglise keele kasutusest

Kolmandas ülesandes uurisin inglise keelest arusaamist. Õpilastele olid antud viis dialoogi, kus puudus kaks sõna. Õpilased pidid valima neljast ette antud vastusevariandist ühe sobiva vastuse ja kirjutama selle lünka. Joonisel 8 on toodud kolmanda ülesande tulemused iga õpilase kohta.

Joonis 8. Kolmanda ülesande tulemused osalejate kaupa

Ülesande keskmine hinne on 7,8 punkti. Parema tulemuse ehk 10 punkti said ainult kaks õpilast. Oli mitmeid, kes eksisid 1-3 korda (14 õpilast). Kõige kehvem tulemus ehk 5-6 punkti

oli kolmel õpilasel (vt joonis 9). Ülesandes on kasutatud erinevaid ingliskeelseid lühendeid nagu *idk*, *ofc*, *pls*, eestipäraselt kirjutatud ingliskeelseid sõnu *meibi*, *sorri*, *tanks* ja morfoloogiliselt eesti keelde integreeritud verbid *laikida*, *joinida*, *chattida* jt (vt tabel 5). Tabel neli esitab iga ingliskeelse sõna või väljendi kohta õigete vastuste arvu.

Tabel 5. Kolmanda ülesande vastused

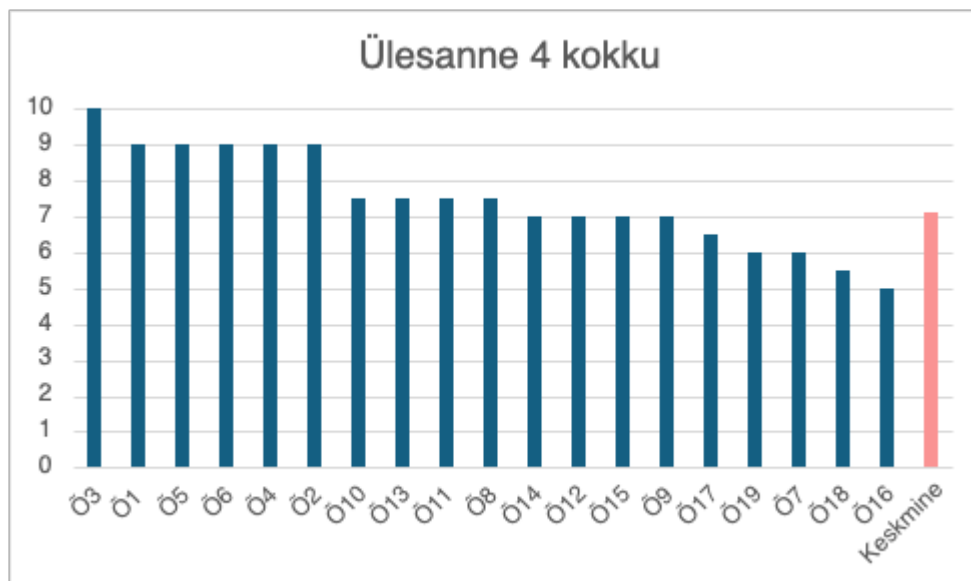
		Õigeid vastuseid
Levinud väljendid		
1.	meibi	19
2.	sorri	19
3.	idk	18
4.	dunt võrri	16
5.	nothing special	10
Tegusõnad		
6.	team upida	14
7.	joinida	14
8.	trippida	11
Nimisõnad		
9.	time	17
10.	vibe	11

Esimene sõnade rühm on ingliskeelsed levinud väljendid, mida kasutatakse nii eesti kui ka vene keeles. Nende puhul esines kõige rohkem õigeid vastuseid: *meibi* ja *sorri* – 19 korda, *idk* – 18 korda ning *dunt võrri* – 16. Lühend *idk* esines ka juba lühendite ülesandes (ülesanne 2). Ka vaatamata nende sõnade häälduspärasele kirjaviisile ei osutunud see õpilastele raskuseks.

Rohkem raskusi oli tegusõnadega, mis olid morfoloogiliselt eestipäraselt tuletatud. *Joinida* ja *team upida* pakkusid õigeks variandiks 14 õpilast ning *trippida* - 11. Samuti olid problemaatilisemad selline väljend nagu *nothing special* ja nimisõna *vibe*. Pole aga kindel, kas probleem oli neis sõnades endis või hoopis kontekstis.

4.5. Õpilaste arusaamine eesti kõnekeelest

Joonisel 9 on antud neljanda ülesande tulemused. Selle ülesande keskmine hinne on 7,1 punkti.

Joonis 9. Neljanda ülesande tulemused osalejate kaupa

Kõige parem tulemus oli 9-10 punkti, mille said 6 õpilast. Kõige kehvem tulemus oli 5 punkti (1 õpilane) ja rohkem kui poole harjutusest tegid õigesti 13 õpilast ehk nad sai 6-7,5 punkti.

Neljas ülesanne oli seotud intensiivistajate (*täiega, mega, räigelt*), kõnekeelsete (*äge, läpakas, tänud*) ja lühendatud sõnadega (*mata, õps, järkad, lühkad*). Õpilastel tuli tutvuda lühidialoogidega ja kirjutada sünonüüm või seletus paksus kirjutatud sõna kohta võimalusel eesti keeles. Raskuste tekkimisel võisid õpilased vastust täpsustada ka vene või inglise keeles. Alltoodud tabelis on neljanda ülesande ülevaade. Kõik lahti seletamist vajanud sõnad on jagatud gruppideks: intensiivistajad, koolikeskkonnaga seotud sõnad, liidete abil lühendatud sõnad, teise keele päritoluga sõnad jt (vt tabel 6).

Tabel 6. Neljanda ülesande vastused

		Võimalik oodatud vastus	Õigeid vastuseid	Õigeks loetud variandid	Valeks loetud variandid
Intensiivistajad					
1.	mega	väga	19	<i>väga, очень (2)</i>	
2.	täitsa	päris	16	<i>väga (5), päris (2), reaalselt, absoluutselt, täiesti (2)</i>	<i>tahaks, -(2)</i>
3.	räigelt	väga	8	<i>очень, hirmsasti, tõeliselt (2)</i>	<i>ausalt öeldes, palju aega juba/ammu, äkki, -(6)</i>
4.	täiega	väga	4,5	<i>väga, täiesti</i>	<i>(kõiki) teiega (2), kogu (3), terve, -(8)</i>
Koolikeskkonnaga seotud sõnad					
5.	mata	matemaatika	19		
6.	esta	eesti keel	17		<i>eesti keele õpetaja, -</i>
7.	õps	õpetaja	17		<i>õppimine, -</i>
Liidete abil lühendatud sõnad					
8.	järkad	järgmised	19		
9.	paps	isa	18		<i>дедушка</i>
10.	emps	ema	16		<i>бабушка, vanaema, -</i>
11.	lühkad	lühikesed püksid	9,5	<i>shorts, lühikesed püksid</i>	<i>lühikesed riided (3), покороче (2), riided (2), -(3)</i>
12.	bussikas	bussijaam	9	<i>bussipeatus (8), bussijaam</i>	<i>bussis (5), в автобусе (2), buss, istun bussis peale, -</i>
13.	läpakas	sülearvuti	5		<i>камера (3), -(11)</i>
Teise keele päritoluga sõnad					
14.	shoppama	Ostlema, poodlema	18	<i>shopping, poodlema, poes käima, шопиться</i>	<i>poes, -</i>
15.	davai		17	<i>давай, hästi, olgu siis, näeme, nägemiseni, tšau, head aega, olgu lähme, teeme nii</i>	<i>ootan sind, -</i>
Varia					
16.	äge	lahe	18	<i>cool, hea, vahva, криво, tore, hea</i>	<i>õige</i>
17.	tänu	aitäh	18	<i>спасибо, aitäh</i>	<i>nüüd</i>
18.	sünna	sünnipäev	14		<i>проблема, ülesanne, -(3)</i>

19.	lambist	järsku	11	<i>ootamatult (неожиданно), спонтанно, внезапно, kiiresti kusagilt, randomly</i>	<i>kiiresti, tuli, -(6)</i>
20.	vä	või	10		<i>vist (2), ka, vaid, -(5)</i>

Intensiivistajaid oli kokku 4 erinevat sõna: *täiega*, *täitsa*, *mega* ja *räigelt*. Intensiivistajat *täiega* ei teadnud 13 õpilast. *Räigelt* ka tundub tundmatu intensiivistajana (8 õiget vastust). Intensiivistaja *täitsa* oli teiste sõnadega 16 korda õigesti kirjutatud. Sõna *täitsa* päris täpne vaste on 'päris' (vt sõnaveeb <https://sonaveeb.ee/search/unif/dlall/dsall/t%C3%A4itsa/1>), mis on pigem nõrgem intensiivistaja kui *väga*, aga kuna mitu õpilast vastasid niiviisi, lugesin õigeks ka *väga* vastusevariandi, kuna need on piisavalt lähedased. Intensiivistajat *mega* teadsid kõik õpilased (19 õiget vastust).

Koolikeskkonnaga seotud sõnad on *mata* 'matemaatika', *esta* 'eesti keel' ja *õps* 'õpetaja'. Nendega said peaaegu kõik õpilased hakkama. *Mata* sõna kirjutasid õigesti 19 õpilast, *esta* ja *õps* sõnu asendasid 17 õpilast õigesti. Ka sõnadega, mis olid lühendatud liidete abil, said peaaegu kõik õpilased hakkama. Sõnaga *järkad* 'järgmised' said kõik õpilased hakkama. *Paps* ja *emps* sõnade puhul esinesid vead. On huvitav see, et mõned õpilased said aru, et tegemist on perekonnaliikmaga, kui selgituses pakkusid variandiks *vanaema* või *vanaisa*. Sõna *sünn* ehk 'sünnipäev' selgitasid õigesti 14 õpilast. Mõned aga pakkusid vastuseks *ülesanne* ja *проблема* 'probleem', mis võiksid sobida konteksti, kuigi ikkagi sellel sõnal ei ole niisugust tähendust.

Kõige raskemateks osutusid õpilaste jaoks sõnad *lühkad* 'lühikesed püksid', *bussikas* 'bussijaam' või 'bussipeatus' ja *läpakas* 'sülearvuti'. Ka vastustest on näha, et õpilased said enam-vähem aru, et *lühkad* on riided ja *bussikas* on midagi, mis on seotud bussiga. Sõna *läpakas* oli kõige raskem õpilaste jaoks. Selle sõna seletasid ainult 5 õpilast õigesti.

Teise keele päritoluga sõnu oli 2: *davai* ja *shoppama*. *Davai* sõna seletasid 17 õpilast ja *shoppama* sõna - 18 õpilast. Mõlemate sõnade puhul seletused olid nii eesti kui ka vene keeles (nt *shoppama* 'poodlema' või 'шопиться').

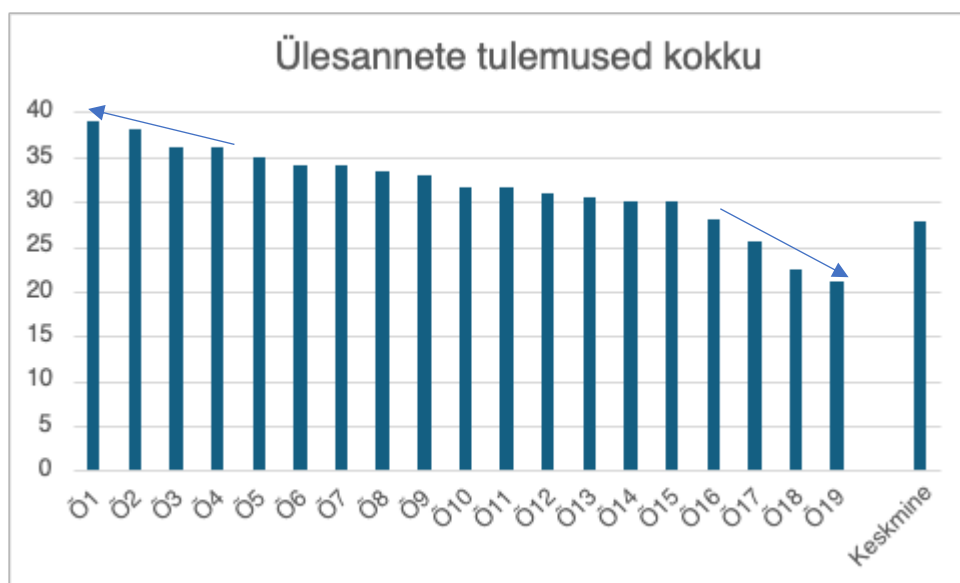
Oli huvitav vaadata, kuidas õpilased saavad sõna *lambist* funktsioonist aru. 11 õpilast selgitasid selle sõna õigesti. Lugesin õigeks kõik vastusevariandid, mis sobiksid selle sõna *lambist* kasutusega. Sõnaga *vä* esines õpilastel rohkem probleeme. Selle selgitasid lahti ainult 10

õpilast, kuigi teistes ülesandes oli vä samuti kasutatud. On huvitav, et 5 õpilast ei osanud seletust üldse anda.

Tuli välja, et kõige paremini said õpilased hakkama just inglise keelega: lühendite, sõnade ja väljenditega. Kui vaadata lühenditega seotud ülesannete peale, siis kontekst kindlasti aitas õpilastel mõista lühendi ja kirjutada sellele vast. Tulemused toetasid oletust, et inglise keel aitab eesti noortekeelest aru saada. Eestikeelsed lühendid ja eesti kõnekeelsused olid õpilaste jaoks raskemad.

4.6. Noortekeelest arusaamise ja keeletausta seosed

Metaandmete tüüginedes saab teha järeldusi, mis põhjendavad õpilaste tugevamate ja nõrgemate tulemuste saamist (vt Lisa 2). On näha, et on õpilasi, kes said ülesandega paremini hakkama, kui teised. Seega valisin analüüsiks neli selgelt eristuvat tugevamat ja neli nõrgemat osalejat (vt joonis 10). Osalejad tugevamate tulemustega on Õ1 (39), Õ2 (38), Õ3 (36) ja Õ4 (36). Osalejad nõrgema tulemustega on Õ16 (28), Õ17(25,5), Õ18(22,5) ja Õ19 (21). Kõikide ülesannete keskmine tulemus on 27,8 punkti.

Joonis 10. Ülesannete tulemused osaleja kaupa

Õ1-Õ4 emakeeleks on vene keel. Ka kodus kasutatakse valdavalt nende seas vene keelt. Mõned neist (Õ1 ja Õ2) aga märkisid *muu* vastuse variandi õde/venda ja vanavanemate puhul. Võib olla need õpilased kasutavad kodus ka muud keelt suhtlemiseks. Eesti keele oskust hindasid kõik neli õpilast 4-ga ning inglise ja vene keele oskust hindasid peamiselt 5-ga.

Sotsiaalmeediat kasutavad need neli õpilast kõige rohkem vene keeles. Inglise ja eesti keele kasutus on nendel õpilastel peaaegu võrdne. On aga õpilasi, kes kasutab rohkem eesti kui inglise keelt (Õ2 ja Õ4) ja vastupidi (Õ1 ja Õ3). Tšättimise puhul on keele kasutuse sageduse esimesel kohal vene keel. Siin samamoodi kasutavad õpilased rohkem eesti kui inglise keelt nagu oli sotsiaalmeedia kasutusega. Õ4 märkis eesti keele puhul isegi 5. Seda selgitab ka tema kommentaar, mis puudutab eesti noortekeele arusaamist (5).

- (5) Mul oli alati arusaadav, millest räägivad noored ka missuguseid sõnu nad kasutavad. Ma suhtlen eestlastega päris palju ja tšätin nendega peaaegu iga päev. Mul väga harva tekkivad küsimused seoses sellega, mida nad kirjutavad. (Õ4)

Õ2 ja Õ3 hindasid eesti noortekeele arusaamist 4-ga. Õ2 rääkis kommentaaris sellest, et temal aitas kontekst paljudest sõnadest aru saada: “Üldiselt, kui see on terve tekst, siis saab tähendust konteksti abiga lihtsalt aru saada”. Õ3 puhul oli abiks sotsiaalmeedia pidev kasutus eesti ja ka inglise keeles (6).

- (6) Mul on tihti lihtne aru saada noortekeelt, sest paljud lühendid eesti keelest on võetud inglise keeles ja neid ma näen internetis iga päev. (Õ3)

Mis puudutab Õ1, siis tema hindas oma eesti noortekeele oskust 3 peale. Vaatamata sellele, et ta ei suhtle nii palju eesti noortega on ta eesti noortekeelest teadlik, mida näitab tema kommentaar inglise keele kasutusest eesti noortekeeles: “Ma ei suhtle nii palju noorte eestlastega ja minu meelest nad räägivad pool eesti, pool inglise keeles ning on raske ümber lülitada”.

Järgnevalt võtan vaatluse alla need õpilased, kelle tulemused on kehvemad. Nõrgemate tulemustega toon välja neli õpilast: Õ19 (21), Õ18 (22,5), Õ17 (25,5) ja Õ16 (28). Õpilaste peamiseks emakeeleks on vene keele ja Õ16 märkis oma emakeeleks ka inglise keelt. Kodus kasutavad õpilased kas vene või inglise keelt.

Eesti keele oskust hindasid need õpilased madalalt. Kaks õpilast hindasid oma eesti keele oskust 3-ga, üks õpilane 2-ga ja viimane nendest 4-ga. Vene ja inglise keele oskus on kõikidel õpilastel tugevam, st et nad hindasid nende keelte oskused 4 ja 5 peale.

Sotsiaalmeedias ja tšättimisel kasutavad need 4 õpilast palju rohkem vene ja inglise keelt. Mõned ka märkisid, et eesti keelt internetis ei kasuta nad kunagi (Õ18 ja Õ17). Oma eesti

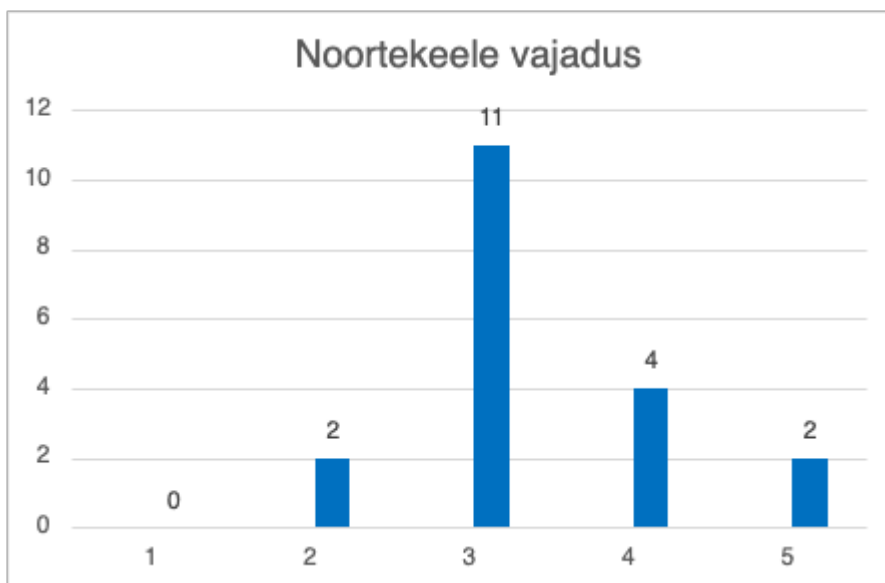
noortekeele arusaamist hindasid õpilased 2 ja 3 peale. Nende õpilaste jaoks olid ingliskeelsed väljendid ja sõnad tuttavad ja arusaadavad, kuid eestikeelsed tihti mitte (7).

- (7) Inglisekeelsed sõnad on päris lihtsad, eestikeelsed nagu *kle*, *ss* ja muud – rasked.
(Õ17)

Taustainfo aitab tugevamaid ja nõrgemaid tulemusi selgitada. On näha, et tugevamad tulemused olid neil õpilastel, kes pidevalt puutuvad eesti keelega kokku väljaspool kooli, sh ka sotsiaalmeedias ja tähtides. Eesti keele oskus mõjutab ülesannete tulemusi, kus nõrgema eesti keele oskusega on õpilastel nõrgemad tulemused ja vastupidi. Ka need, kes ise hindasid oma noortekeele arusaamist keskmiselt kõrgemalt, saidki ülesannetega paremini hakkama kui need, kelle enese noortekeele mõistmise hinnang oli madalam.

4.7. Õpilaste arvamused noortekeele kohta

Pärast ülesannete lahendamist palusin õpilastel kirjutada oma arvamuse eesti noortekeele käsitlemise vajadusest koolis. Õpilased hindasid noortekeele käsitlemise vajadust koolis viiepallilise skaala järgi (1 “ei ole üldse vaja” -5 “on väga vaja”), mis on näidatud joonisel 11, ning kirjutasid sellel teemal kommentaarid.

Joonis 11. Eesti noortekeele käsitlemise vajalikkus koolis

Kõige sagedasem vastus oli 3 (keskmise 3,3), mille valis peaaegu 60% õpilastest. Jooniselt on näha, et vastused olid selgelt positiivseke poolele kaldu, mis tähendab, et päris 1 ei valinud keegi, ka 2 oli vähe valitav. Küll aga vastasid mitu õpilast 4 või 5.

Põhjendused eesti noortekeele tutvustamise vajalikkusest koolis olid erinevad. Õpilased andsid selle kohta rohkem positiivseid kommentaare (15 õpilast), kui negatiivseid (1 õpilane). Mõned aga esitasid nii poolt- kui ka vastuargumente (3 õpilast).

Üldiselt tunnevad õpilased eesti noortekeelest arusaamise järele vajadust ja nendivad, et noortekeele oskus võiks julgustada vene noori eesti noortega rohkem suhtlema (8). Vene noored tunnevad, et eesti noortest arusaamine on nende jaoks oluline (9). Selliseid kommentaare jätsid kokku viis õpilast.

(8) On vaja, et oleks lihtsam eestlastega suhelda näiteks pärast kooli ülikoolis. (Õ15)

(9) Ma arvan, et see oleks vajalik, sest paljud noored suhtlevad just noortekeeles ja siis noortel on kergem suhelda üksteisega. (Õ3)

Vene noored tunnetavad vajalikkust, et eesti keele keskkonnas elades on eesti noortekeele teadmised kasulikud, kuna selliste teadmistega on lihtsam omaealiste eestlastega suhelda (3). Ka lähtuvad mõned isiklikust kogemusest ja arvavad, et eesti keel on nende ümber kogu aeg ja tasuks eesti noortekeelest samuti aru saada. (10)

(10) Minu meelest oleks vaja eesti noortekeele teemat koolis käsitleda, sest meie kõik elame Eestis ja oskus suhtlema meie vanuse noortega oleks päris kasulik. (Õ4)

(11) See on muidugi väga vajalik tänapäeva noortele, sest palju meist suhtlevad eesti keeles koguaeg ja oleks hea kõik aru saada. (Õ9)

Teiselt poolt on aga õpilastel selle teema suhtes mõned kahtlused. Näiteks meenutatakse seda, et noortekeel muutub väga kiiresti, mis võiks takistada noortekeele õppimist (12). Õpilased panevad tähele ka seda, et eesti noortekeeles on palju ingliskeelseid väljendeid ja sõnu. Seega ühe vastanu sõnul ei oleks eesti noortekeele eraldi käsitlemine nii tähtis, kui on inglise keele oskus olemas (13).

(12) Võiks noortekeelt ka õppida, aga mitte väga palju tunni ajal selle teemaga tegeleda, sest noortekeel muutub iga paar aastat. (Õ17)

(13) Võiks lihtsalt pealispinnaliselt sellest rääkida, aga süveneda pole mõtet, sest ikka suur osa on inglise keelest tulnud. (Õ1)

Mõni vastanu on noortekeele koolitunnis käsitlemise vajaduse osas päris skeptiline, arvates, et noortekeele käsitlemine tundides takistaks normeeritud keele õppimist ja pakkudes, et tulevikus täiskasvanute vahelises suhtluses kasutatakse rohkem ametlikku keelt (14, 15). Nende hinnangul eesti noortekeele käsitlemine koolis ei oleks väga vajalik.

- (14) Suhtlemine reaalses maailmas on pigem täiskasvanutega, eks seal pigem kasutatakse ametlikku keelt. (Õ8)
- (15) Ei oleks vaja, kuna see ei lähtu keelenormidest, mis on õppimisprotsessi baasiks. (Õ6)

Paar õpilast kirjutasid ka enda ettepanekuid, kuidas võiks eesti noortekeelt tunnis käsitleda. Õpilased arvavad, et selle teemaga ei pea palju tegelema piisaks üldistavast ülevaatest (16). Õpilaste hinnangul võiksid ülesanded olla interaktiivsed, kus mõlemad eesti ja vene noored võiksid oma vahel tunni ajal tšättida või ka proovida kirjutada arutlevat kirjandit sellel teemal (17). Kokku oli neli erinevat ettepanekut. Samuti on vene noored teadlikud sellest, et vene ja inglise keele puhul räägitakse tundides noortekeelest, mida võiks ka eesti keele tunnis rakendada (18).

- (16) Võib olla võiks sellest rohkem rääkida tundides, sest minu meelest see oleks väga kasulik, aga ei pea ka liiga palju selle peale aega kuulutama. 4-5 tunnist piisaks. (Õ5)
- (17) Võiks teha tundi koos eestlastega ja proovida nendega tšättida. (Õ15)
- (18) Seda teemat käsitletakse inglise ja vene keele tundides. Kaasaegne keel, selle omandused on tähtsad üldises keeleoskuses. Tunnis võiks lihtsalt rääkida kõige levinumate sõnade üle, et õpilastel oleks enam-vähem selline sõnavara. (Õ7)

Osalejate arvates on eesti noortekeele käsitlemine tunnis oluline, kuna see suuremas osas aitaks õpilastel samaealiste eesti noortega suhelda. Õpilased on teadlikud sellest, mis on noortekeel ja saavad aru, et selline keelenähtus kipub muutuma väga kiiresti. Õpilaste jaoks oli noortekeele rakendamise puhul rohkem integratiivset motivatsiooni ja selle abil saaks suhelda omaealiste eesti noortega. Noortekeele tutvustamisel klassiruumis on selles mõttes oluline potentsiaal suurendada õpilaste huvi ka eesti keele vastu üldse.

4.8. Edasise uurimise võimalused

Ülesannete koostamine osutus mitmes mõttes keeruliseks. Eriti probleemaatiline oli koostada kolmandat ja neljandat ülesannet. Ülesannete tulemusi pärast analüüsid selgus, et kategoriseerimises oli sõnade ja väljenditega teatud puudused. Seega, kolmanda ja neljanda ülesannete analüüsi tulemused ei pruugi olla päris informatiivsed. Samuti ka ingliskeelsest väljendist arusaamine sõltus kogu muust kontekstist, siis pole selge, kas raskus tekkis just

inglise keelega või millegi muuga seal dialoogis. Neljandas ülesandes puutusin ma kokku sama probleemiga. Kuna Eesti noored kasutavad väga palju erinevaid sõnu ja huvitavaid väljendeid, osutus raskeks valida nende sõnade hulgast need, mis ka sobiksid hästi konteksti. Seetõttu oli lühidialoogide koostamisel raske säilitada algset konteksti, mis võis mõjutada uurimise osalejate arusaamisele.

Et teha uurimist rohkem konkreetseks, võiks edasistes uurimustes keskenduda põhjalikumalt ühele eesti noortekeele nähtuste grupile. Selles töös kasutatakse kolm erinevat rühma. Samuti võiks pöörata rohkem tähelepanu nendele keelenähtustele, mida ei käsitletud selle töö raames (nt üneemid, eesti inglise keele päraselt kirjutatud sõnad, emotsionaalsed väljendid jt).

Tulevikus võiks ülesannete koostamise ajal nõu küsida eesti emakeelega noortelt, et kontrollida, kas sõnad on õigesti kasutatud ja kas ülesannete sisu on selge. See võiks aidata vältida arusaamatusi ja tagada, et ülesandeid oleksid teise keelega õpilaste jaoks mõistetavad. Noorte kaasamine ülesannete loomisse võiks pakkuda väärtuslikku tagasisidet ja uusi vaatenurki, aidates samas parandada ülesannete kvaliteeti. Samuti võiks selgema tulemuse saavutamiseks uurimusse kaasata eestikeelse kontroll gruppi, kes lahendaksid samu ülesandeid. See aitaks selgitada, kas eesti noored ise oskaksid samu ülesandeid probleemideta lahendada. Selles töös on ka vähe uuritavaid ja ainult ühest koolist, aga järgmistes uurimustes võiks otsida osalejaid erinevatest Eesti piirkondadest, praeguseks tulemused näitavad teatavaid suundumusi ja võivad aidata tulevasi uurimusi kavandada.

Kokkuvõte

Bakalaureusetöö keskendus eesti keelt teise keelena kõnelevatele gümnaasiumiõpilaste arusaamisele eesti noorte tähtvestlustest. Uuringus osalesid vene emakeelega noored, kes lahendasid ülesandeid, mis hõlmasid eesti noortekeeles kasutatavaid keelenähtusi, sealhulgas lühendeid, inglise keele väljendeid ja sõnu ning eesti kõnekeelsusi. Uuringu tulemused andsid mitmekülgse ülevaate õpilaste keelekasutusest ja noortekeele arusaamisest .

Uurimuses osalesid 19 õpilast 10. ja 11. klassist. Õpilaste emakeeleks on valdavalt vene keel, ühel juhul ka inglise keel. Inglise keele oskust (3,9) hindasid õpilased paremini kui eesti keele oskust (3,2). Eesti keelega puutuvad õpilased kokku rohkem koolis ja poes kui internetis ja trennis. See võiks ka mõjutada ülesannete tulemusi, sest nendes kohtades (internet, trenn) on võimalik kuulda igapäevast eesti keelt. Samuti ka sotsiaalmeedia aega veetmisel ja tähttõmmisel kasutavad õpilased rohkem emakeelt (5,0) ja inglise keelt (4,0). Eesti keelt kasutatakse kõige harvemini (2,1).

Ülesannete koostamise jaoks on kasutatud TeKE projekti raames valminud eesti noorte tähttkorpust. Uurimuse jaoks kasutasin Tallinna ja Tartu 10. klassi õpilaste tähte, mida kopeerisin Excel programmi, huvitavate keele nähtuste märkimiseks. TeKE tähtvestluste korpuse põhjal koostas neli ülesannet. Kõige raskem oli alguses valida noortekeele nähtusi, mida võiks uurida. Samuti ka koostamise ajal võiksid tekkida raskused lühidialoogidega, kuna kohandasin algseid korpusematerjale ülesannete vajadustele vastavaks.

Lühenditest said õpilased paremini aru, kui nad esinesid lühidialoogides ehk kontekst aitas mõistmisele kaasa. Õpilased said ilma kontekstita lühendite keskmiseks 7,4 punkti, samas kui kontekstiga lahendasid õpilased ülesande keskmiselt 8,8 punktiga. Siin on selgelt näha, et ingliskeelseid lühendeid teatakse paremini, kui mitteformaalseid, millega oli rohkem probleeme.

Inglise keele kasutus eesti keelsetes tähttõmmides ei tekitanud õpilaste jaoks palju probleeme. Õpilased said ingliskeelsete sõnade ja väljenditega hästi hakkama, eriti kui need olid sagedamini kasutatavad või tuntud sõnad (*meibi, sorri, idk*). Üldiselt sõltus ingliskeelsete väljendite mõistmine suures osas nende kasutamise sagedusest nii eesti kui ka vene keeles.

Eesti kõnekeelsuste puhul oli õpilastel rohkem raskusi, mille ülesande keskmine oli 7,1 punkti. Õpilased mõistsid hästi mõned intensiivistajad (*räigelt, mega*), kuid koolikeskkonnaga seotud sõnu (*õps, esta*) ja lühendatud sõnu (*emps, lühkad*) ei teadnud õpilased hästi.

Kontekst mängib olulist rolli keele mõistmisel ning vene emakeelega õpilased saavad hästi hakkama inglise keele lühendite ja väljenditega, kuid neil on raskusi eesti kõnekeele ja lühendatud sõnade mõistmisega. Keel, millega õpilased puutuvad kokku igapäevaselt ja sotsiaalmeedias, mõjutab otseselt nende keelelist arusaamist ja oskusi.

Teise emakeelega noored suhtusid eesti noortekeele käsitlemisele koolis pigem positiivselt, et seda võiks käsitleda koolis keele tunni ajal. Samas õpilased on veendunud, et selle teemaga ei ole vaja põhjalikult tegeleda, sest noortekeel muutub kiiresti ja eesti noortekeeles on palju ingliskeelseid sõnu. Õpilased näevad noortekeele puhul rohkem integratiivset rolli, mille abil saaks suhelda omaealiste eesti noortega.

Kirjandus

Aasa, Triin 2022. Intensiivistajad eesti noortekeeles. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.

Anton, Elis-Marii 2022. Lühendite kasutus noorte netikeeles. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.

Eckert, Penelope 2017. Age as a Sociolinguistic Variable. – The Handbook of Sociolinguistics. Ed. Florian Coulmas. Oxford, UK: Blackwell Publishing Ltd, 151–167.

EESS = Esimene eesti slängi sõnaraamat. Loog, Koost Mai. Oma kulu ja kirjadega. Tallinn, 1991.

EKK = Eesti keele käsiraamat. Erelt, Mati; Erelt, Tiiu; Ross, Kristiina. Uuendatud väljaanne. Eesti Keele Instituut. EKSA. Tallinn, 2020.

Gardner, R. C., Lambert, W. E. 1972. Attitudes and Motivation in Second Language Learning. Rowley, Mass. Newbury House Publishers.

Happonen, Natali 2010. Täendusülekanded kui sõnavara täiendamise viis eesti, soome ja vene koolinoorte kõnekeeles ja slängis – inimkesksed metafoorid. Magistritöö. Käsikiri Tartu Ülikooli eesti ja üldkeeleteaduse instituudi arhiivis.

Hennoste, Tiit, Pajusalu; Karl 2013. Eesti keele allkeeled. Õpik gümnaasiumile. Toim. Tiit Hennoste. Haridus- ja teadusministeerium. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Kitsnik, Mare 2019. Eesti keele kui teise keele õppimine: kas raske töö või kerge lõbu? – Keel ja Kirjandus 1–2, 39–56.

Klaas-Lang jt 2015 = Klaas-Lang, Birute; Praakli, Kristiina 2015. Milleks mulle eesti keel? Riigikeele oskuse vajalikkusest vene koolinoorte pilgu läbi. – Eesti Rakenduslingvistika Ühingu aastaraamat 11, 111–126.

Klaas-Lang jt 2019 = Klaas-Lang, Birute, Reile, Liis 2019. Miks õppida “väikest keelt”? Integratiivne vs. instrumentaalne motivatsioon välisüliõpilaste eesti keele õppimisel. University of Tartu. Eesti Rakenduslingvistika Ühingu aastaraamat Estonian Papers in Applied Linguistics 15:83-98.

Klaas-Lang jt 2023 = Klaas-Lang, Birute; Koreinik, Kadri; Rozenvalde, Kerttu 2023. Viisakalt koolist ülikooli: milliseid suhtluskultuuri eripärasid märkavad vene dominantkeelega üliõpilased? Tartu Ülikool ESUKA, 14–2: 187–211.

Koppel, Erika 2018. Kohtla-Järve Järve Vene Gümnaasiumi õpilaste rääkimisoskust mõjutavad tegurid. Magistritöö.

Korkus, Mari-Liis 2020. Miks nad blandavad? Koodivahetuse funktsioonidest viie rootsi-eesti kakskeelse teismelise näitel. Magistritöö. Tartu: Tartu Ülikool.

Kraut, Einar 2000. Eesti keele hääldamine. Käsiraamat harjutuste ja helinäidetega. TEA Kirjastus. Tallinn.

Kuzjomkina, Julia 2007. Sünonüümide tundmine ja omandamine eesti keele võõrkeelena eriala üliõpilaste poolt. Bakalaureusetöö. Tartu: Tartu Ülikool.

Lehtpuu, Kairit 2016. Teismeliste suulise keelekasutuse leksikaalsed jooned. Magistritöö. Tartu: Tartu Ülikool. Käsikiri Tartu Ülikooli eesti ja üldkeeleteaduseinstituudi arhiivis.

Lippus jt 2024 = Lippus, Pärtel; Pilvik, Maarja-Liisa; Lindström, Liina 2024. Kõnetempo ja -soravuse varieerumine eesti keeles. Eesti rakenduslingvistika ühingu aastaraamat 20, 149–163.

Mandel jt 2022= Mandel, Aive; Praakli, Kristiina; Vihman, Virve-Anneli; Koreinik, Kadri 2022. Rahvateadusega noortekeelt kogumas. – Oma Keel 44(1), 16–21.

McCulloch, Gretchen 2019. Because internet: Understanding the New Rules of Language. Riverhead Books; Illustrated edition.

Meister, Hendrik 2008. Slängi seos 12–19aastaste noorte tundmustega. – Oma Keel, nr 2, lk 28–38.

Must, Merle 2008. Hinnanguline sõnavara noortekeeles Nõo Reaalgümnaasiumi õpilaste keelekasutuse näitel. – Akadeemiake. Õpilaste teadusajakiri, nr 3(4), lk 119–135.

Petuhhova, Jekaterina 2017. Eesti ja vene vanasõnade mõistmine II kooliastme varase keelekümbeluse õpilastele. Bakalaureusetöö. Tartu: Tartu Ülikool.

Pool, Raili 2007. Eesti keele teise keelena omandamise seaduspärasusi täis- ja osasihitise näitel. Dissertationes philologiae estonicae universitatis Tartuensis 19. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus

Praakli, Kristiina 2022. Sissevaade noortekeele uurimisse Eestis. – Keel ja Kirjandus 11, 1014–1030.

Praakli, Kristiina 2024. "Mulle oli isegi tšau võõras" ehk vene õppekeelega põhikoolist eestikeelsesse gümnaasiumi. 21. Rakenduslingvistika konverents "Keelte mitmekesisus ja keele varieerumine"(18.–19. aprill). Tartu Ülikool.

Praakli jt 2022 = Praakli, Kristiina; Mandel, Aive; Korkus, Mari-Liis; Kaukonen, Elisabeth; Aasa, Triin; Pant, Annika; Algvare, Kristel; Tomson, Getri; Eriksoo, Helen; Mägi, Marion; Lindström, Liina 2022. „Mis keeles ma räägin, I don't know". Eesti sisuloojate inglise keele kasutusest YouTube'is. – *Philologia Estonica Tallinnensis*, 263–291.

Pulk, Margaret 2013. Noorte slängisõnavara internetis. – Pärnumaa noorte teadustööd. III vihik, 2011–2012. Pärnu, lk 175–195.

Põlda jt 2020 = Põlda, Halliki; Reinsalu, Riina; Karu, Katrin 2020. Mitteformaalõpe praktikute keelekasutuses. *Emakeele Seltsi aastaraamat* 66, 238–260.

Saarso, Kristi 2000. Sõnavara õpetamine. Keeleõpetaja metoodikavihik. Tallinn: TEA Kirjastus.

Siimut, Liisa Kai 2023. Naer noorte netikeeles. Bakalaureusetöö. Tartu: Tartu Ülikool

Tagliamonte, Sali A. 2012. *Variationist Sociolinguistics. Change, observation, interpretation.* Wiley-Blackwell.

Tangliamonte, Sali A. 2016. *Teen talk: The Language of Adolescents.* Cambridge University Press.

Vihman jt 2024 = Vihman, Virve-Anneli; Pilvik, Maarja-Liisa; Mandel, Aive; Kängsepp, Annika; Aigro, Mari; Koreinik, Kadri; Praakli, Kristiina; Lindström, Liina. Teismeliste keel Eestis. Eesti teismeliste keele korpus.

Tender, Tõnu 2000. Eesti õpilasslängi muutumisest ajas. – Eesti keele allkeeled. Toim. Tiit Hennoste. TÜ eesti keele õppetooli toimetised 16. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 138–147.

Tenisson, Annaliis 2024. Demonstratiivi see kasutus nimisõnafrasides eesti noorte suulises keeles. Bakalaureusetöö. Tartu: Tartu Ülikool.

Toomejõe, Heidi 2008. Hinnanguline sõnavara noortekes. – Akadeemiake. Õpilaste teadusajakiri. II aastakäik, nr 2(3), lk 35–60.

TÜ teaduskool = Tartu Ülikooli Teaduskool, Eesti keele teise keelena olümpiaadi arhiiv.
<https://teaduskool.ut.ee/et/eesti-keel-teise-keelena-olumpiaadi-arhiiv> [vaadatud: 10.06.2024]

Verpson, Marianna 2024. Üte eesti teismeliste vestlustes. Bakalaureusetöö. Tartu: Tartu Ülikool.

Vihman jt 2022= Vihman, Virve-Anneli, Kristiina Praakli, Maarja-Liisa Pilvik, Mari-Liis Korkus 2022. Kas noored on inglise keelega „obsessed“? Millest räägivad korpusandmed? – Philologia Estonica Tallinnensis, nr 7, lk 292–322.

Vinter, Elina 2017. Eesti keele omadussõnade tundmine Pärnu Tammsaare kooli 7. keelekümbelus- ja tavaklassi õpilastel. Bakalaureusetöö. Tartu: Tartu Ülikool

Yildirim, Keithy 2015. Sõnamoodustus õpilaste slängisõnavaras (kahe Tallinna kooli 6. ja 7. klasside näitel). Bakalaureusetöö. Tallinn: Tallinna ülikool.

Понимание гимназистами, говорящими на эстонском как на втором языке, чата-общений эстонской молодежи. Заключение

Бакалаврская работа была сосредоточена на понимании учащимися гимназии, говорящими на эстонском как на втором языке, чата-общений эстонской молодежи. На сегодняшний день использование социальных сетей и других медиа пространств распространено среди молодежи. Однако, молодые люди, изучающие эстонский как второй язык, не всегда могут свободно общаться в интернет пространстве со своими эстоноговорящими сверстниками, поскольку эстонский повседневный и разговорный языки отличаются от того, что преподают ученикам на уроках эстонского языка в школе. Отсюда вытекает основная цель исследования - выяснить, насколько хорошо ученики, изучающие эстонский как второй язык, понимают язык эстонской молодежи.

Для этого было необходимо изучить эстонский корпус интернет-общений (TeKE) и ранее проведенные исследования языка эстонской молодежи, чтобы выяснить какие особенности есть у эстонского интернет языка и как он используется. Таким образом были поставлены следующие вопросы:

- какие особенности языка следует анализировать;
- насколько успешно ученики, изучающие эстонский как второй язык, понимают языковые единицы, используемые в чатах;
- что учащиеся, изучающие эстонский как второй язык, думают о необходимости изучения эстонского молодежного языка;
- как языковой фон и круг общения учеников влияют на их понимание эстонского молодежного языка?

В исследовании приняли участие 19 молодых людей, для которых родным языком является русский. Они выполняли задания, включающие в себя языковые явления, используемые в молодежном эстонском языке. К ним относятся сокращения, английские слова и выражения, а также эстонские разговорные выражения. Результаты исследования дали всестороннее представление об уровне использования и понимания языка учащимися.

Учащиеся лучше понимали сокращения, когда они встречались в кратких диалогах, то есть контекст способствовал лучшему пониманию. Средний балл за выполнение задания

без контекста составил 7,4, тогда как с заданием, где присутствовал контекст, справились учащиеся в среднем на 8,8 балла.

Использование английского языка в эстонских чатах не вызвало у учащихся особых проблем. Они хорошо справлялись с английскими словами и выражениями, особенно если это были часто используемые или известные слова (*meibi, sorri, idk*). В целом, понимание английских слов во многом зависело от частоты их использования как в эстонском так и в русском языках.

Больше всего трудностей возникло у учащихся с эстонскими разговорными выражениями, средний балл за это задание составит 7,1. Они хорошо понимали некоторые слова “усилители” (*räigelt, mega*). Однако слова связанные со школьной средой (*õps, esta*) или сокращенные слова (*emps, lühkad*) были менее известны учащимся.

Ученики довольно позитивно относятся к идее изучения молодежного эстонского языка во время уроков. При этом учащиеся убеждены, что нет необходимости глубоко заниматься данной темой, поскольку молодежный язык быстро меняется и к тому же, в эстонском молодежном языке присутствует много английских слов. Для учеников молодежный язык играет более интегрирующую роль, так как с помощью эстонского молодежного языка можно наладить общения с эстонскими сверстниками.

Lisad

Lisa 1. Ülesanded

Anna Tšusovljanova uurimustöö „Eesti keelt teise keelena kõnelevate gümnaasiumiõpilaste arusaamine eesti noorte tšätivestlustest“ ülesanded ja ülesannete tagasiside

Palun Sul tutvuda ülesannetega 1–4 ja need lahendada. Viimasel lehel palun anda tagasisidet ülesannete kohta.

Ülesanne 1. Tutvu lühenditega, mis on tavalised eesti noorte Messengeri vestlustes. Vaata näidist (0) ja kirjuta selle eeskujul pikalt lahti lühendid 1–10.

0.	tglt	<i>tegelikult</i>			
1.	jne		6.	pls	
2.	st		7.	nkn	
3.	pmst		8.	jms	
4.	omg		9.	lic	
5.	u		10.	ofc	

Ülesanne 2. Selles ülesandes sa tutvud dialoogidega, mis sisaldavad lühendeid. Vaata näidist (0) ja kirjuta selle eeskujul pikalt lahti paksus kirjas olevad lühendid dialoogides 1–5.

0. Näidis	Lühendid:
Anneli: see võib tglt huvitav olla ju Johan: kinda on	(0) tglt – tegelikult
1. Andres: ai kle , mdea mis ma kingin Jüri: Ta tahtis raha tegelt Andres: Ok ss raha	(1) kle - (2) mdea - (3) ss -
2. Rein: kas sa lähed kuhugi reedel? Peeter: jep, olen kinni õhtul Rein: vb võime kohtuda pühapäeval nt Peeter: jajajaja see sobib	(4) vb - (5) nt -
3. Anne: keda sa kutsud pidutsema? Sirje: idk veel	(6) idk -
4. Kristiina: Teine mata kursus tuleb teil ka mingi kaos lih Anneli: no way 😞 Kristiina: Teil esta ja mata õpsid v ? Anneli: Jap	(7) lih - (8) v -
5. Kadri: tsauu, mt ? Jana: harjutan vene kontrolltöök Kadri: lol samaaa 😊	(9) mt - (10) lol -

Ülesanne 3. Selles ülesandes tutvu eesti noorte dialoogidega ja nende inglise keele kasutamisega. Vaata näidist (0). Vali näidise eeskujul dialoogides 1–5 sulgudest sobiv variant ja kirjuta see lünka (igasse lünka sobib ainult 1 vastus).

<p>0. Näidis Margit: (0) .....jou..... (meem, jəu, vau, selfie), ma varsti valma niiet void liikuda Liina: Hei, oke Margit: Anna andeks, et võttis palju aega Margit: hope (0) .....its..oki.... (sirius, nah, oo mai kaad, ~~its~~ oki) Liina: jaja, kõik on korras</p>	<p>1. A: praegu on küsimuste (1) ..... (day, lol, time, cringe) B: hahahah küsi ka siis ikka A: hahahah eieiei B: miks mitte A: (2) ..... (veri, idk, ofc, pls), ei oska midagi rohkem küsida</p>
<p>2. Mare: Jo kle mis arvad kas sa tahaksid (3) ..... (joinida, skeittida, walkida, vaibida) mari kingituse tegemisel? Liina: Kle täitsa võib Mare: Läheks homme shoppama? Ja kui sulle okei siis kutsuks nt getteri ka kuna ta tahtis ka (4) ..... (matchida, clickida, trikkida, team upida) Liina: jaaaa, see oleks täiega vahva Mare: 👍</p>	<p>3. Elina: Aga wanna meet up? Oskar: yees Elina: tahaks (5) ..... (meibi, jou, okei, cool) poest läbi minna, nõmme keskus nt? Oskar: Davaiii Elina: oot, mul läheb veel aega 🤔 Oskar: okei ma ei liigu Oskar: võta rahulikult (6) ..... (kinda on, dunt võrri, im sorry, nais)</p>
<p>4. Raul: Kui ma panen kirja midagi, siis saadan Anu: Mhmmm, ootan siis Raul: (7) ..... (done, sorri, yes, wow), ma unustasin Raul: kohe saadan Anu: Hahahaha cool Raul: (8) ..... (nothing special, tanks, oh my god, chill out) niiet sa ei jäänud millestki ilma Anu: tanks 🙏🙏</p>	<p>5. Annika: kus krt sa oled omadega yldse Kersti: Saaremaal Annika: täiega maa (9) ..... (cringe, point, vibe, wat) nyid ää Annika: tahaks (10) ..... (trippida, chattida, deitida, laikida) sinna</p>

Ülesanne 4. Selles ülesandes tutvü eesti noorte dialoogidega ja pane tähele, missuguseid sõnu nad kasutavad. Vaata näidist (0) ja kirjuta selle eeskujul dialoogides 1–7 igale paksus kirjas sõnale sünonüüm või seletus võimalusel eesti keeles (raskuste tekkimisel võid vastata või vastust täpsustada ka vene keeles, inglise keeles).

<p>0. Näidis Triin: Täna kolme paiku siis skeitima? 😊 Pille: peab füsa yle elama veel Triin: no eksole hahah</p>	<p>(0) füsa – füüsika (0) eksole – jah, tõsi</p>
<p>1. Daniel: tahaks täiega suvel filmida Kristo: ja ma väga tahaks teha mingi filmi/animatsiooni nt Daniel: peab hakkama ideid genereerima 😊 Kristo: täitsa äge oleks</p>	<p>(1) täiega - (2) täitsa - (3) äge -</p>
<p>2. Karin: Triinu, see videoooo woowoow Karin: NIIII TUBLI TÖÖÖ SINU POOLT JA MA NII LOODAN ET KA JÄRKAD AASTAD SA TEED SEDA Triinu: tänuuud, tuli motivatsioon tagasi 😊</p>	<p>(4) järkad - (5) tänuuud -</p>
<p>3. Eve: Teine mata kursus tuleb teil ka mingi kaos lih Linda: Haha noope Eve: Teil esta ja musa õpsid vä? Linda: Jap Eve: muusika õps on super tore</p>	<p>(6) mata - (7) esta - (8) vä - (9) õps -</p>
<p>4. Maris: Läheks homme shoppama?? Hanna: see oleks vahva, nii ammu pole uusi riideid saanud omale Maris: tahaks endale lühkad suveks Hanna: oleks megalahhe 😊</p>	<p>(10) shoppama - (11) lühkad - (12) mega -</p>
<p>5. Monika: kas sa lähed kuhugi reedel? Sander: emps vajas abi niiet sõidame maale Monika: i see Sander: 😊 Monika: võime kohtuda pühapäeval nt Monika: papsil on muidu sünna, aga õhtul suht vaba Sander: näeme ss</p>	<p>(13) emps - (14) papsil - (15) sünn -</p>
<p>6. Jaan: Tuled bussiga? Oliver: Jah Jaan: Kaugel buss? Oliver: 16:30 ma oleks bussikas Jaan: Oki, davaiii</p>	<p>(16) bussikas - (17) davaiii -</p>
<p>7. Karl: ma räigelt tahaks midagi filmida or something Karl: jaa kas sul on äkki mingeid ideid seoses sellega Janika: oot ma pean mõtlema, kuna see kysimus tuli nii lambist Karl: ja oleks läpakat ka vaja, minu oma katki</p>	<p>(18) räigelt - (19) lambist - (20) läpakat -</p>

Tagasiside ülesannete kohta

Märgi ära (tee linnuke sobivasse kasti:) , kui lihtne või raske oli ülesandeid lahendada.

1 (väga lihtne) - 5 (väga raske)

	1	2	3	4	5
<u>I ülesanne</u>	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
<u>II ülesanne</u>	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
<u>III ülesanne</u>	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
<u>IV ülesanne</u>	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]

Kommenteeri, mis oli ülesannetes sinu jaoks lihtne/raske aru saada:

---

2. Märgi ära (tee linnuke sobivasse kasti:) , kuidas sa ise hindad oma eesti noortekeelest arusaamist.

1 (ei saa üldse aru) - 5 (saan vabalt aru)

1	2	3	4	5
[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]

Kommenteeri, mis on sulle noortekeeles lihtne/raske aru saada:

---

3. Märgi ära (tee linnuke sobivasse kasti:) , kuidas sina arvad, kas oleks vaja eesti noortekeele teemat koolis keeletunnis käsitleda?

1 (ei ole üldse vaja) – 5 (on väga vaja)

1	2	3	4	5
[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]

Kommenteeri, miks oleks vaja / miks ei oleks vaja? Kuidas võiks selle teemaga tunnis tegeleda?

Lisa 2. Taustaküsimustik

Anna Tšusovljanova, uurimustöö „Eesti keelt teise keelena kõnelevate gümnaasiumiõpilaste arusaamine eesti noorte tähtsustest“

Aitäh, et osaled minu uurimuses. Palun vasta järgmistele küsimustele, tee linnuke ✓ sobiva vastuse juurde. Küsimustele vastamiseks kuulub kuni 10 minutit. Olen sulle tänulik panuse eest!

Selles küsimustikus on 10 küsimust.

1. Sinu sugu Meessoost Naissoost

2. Mitmendas klassis sa käid? 10 11 12

3. Kus sa oled sündinud ja kus sa elad praegu?

Olen sündinud Eestis

Mujal Kirjuta riik _____

Elan praegu Tallinnas Kirjuta linnaosa _____

Mujal Kirjuta linn/vald _____

4. Märki ära või kirjuta, mis on sinu emakeel või emakeeled.

Vene keel Eesti keel Muu: _____

5. Märki ära, mis on sinu peamine suhtluskeel järgmiste pereliikmetega suheldes.

	Eesti keeles	Vene keeles	Muus keeles / pereliige puudub / Ei suhtle
Ema	☐	☐	☐
Isa	☐	☐	☐
Õed-vennad	☐	☐	☐
Vanavanemad	☐	☐	☐

6. Kui tihti sa puutud eesti keelega kokku väljaspool kooli?

☐	☐	☐	☐	☐
(peaaegu) kogu aeg	(peaaegu) iga päev	mõned korrad nädalas	mõned korrad kuus	väga harva / mitte kunagi

7. Märki ära kõik kohad, kus sa tavaliselt kasutad eesti keelt.

Koolis Kodus Trennis Tänaval Poes Internetis

Muu: _____

8. Hinda oma keeleoskust:

1 (ei oska üldse) - 5 (valdan vabalt)

	1	2	3	4	5
Vene keel	☐	☐	☐	☐	☐
Eesti keel	☐	☐	☐	☐	☐
Inglise keel	☐	☐	☐	☐	☐

9. Märki ära kui sageli sa kasutad sotsiaalmeediat järgmistes keeltes.

1 (mitte kunagi) - 5 (kogu aeg)

	1	2	3	4	5
Vene keel	☐	☐	☐	☐	☐
Eesti keel	☐	☐	☐	☐	☐
Inglise keel	☐	☐	☐	☐	☐

10. Kui sageli sa järgnevates keeltes tšätid (kirjutad ise ja saad tuttavatelt sõnumeid nt Messengeris, Instagramis või mujal)?

1 (mitte kunagi) - 5 (kogu aeg)

	1	2	3	4	5
Vene keel	☐	☐	☐	☐	☐
Eesti keel	☐	☐	☐	☐	☐
Inglise keel	☐	☐	☐	☐	☐

Täna saad, et vastasid küsimustele!

Lisa 3. Nõusolekuvormid

3.1 Nõusolekuvorm osalejale

Uuringu osaleja informeerimise ja teadliku nõusoleku vorm

Olen Tartu Ülikooli eesti ja üldkeeleteaduse bakalaureuseõppe tudeng Anna Tšusovljanova ning kutsun Sind osalema uuringus, mille põhjal kirjutan bakalaureusetöö teemal „Eesti keelt teise keelena kõnelevate gümnaasiumiõpilaste arusaamine eesti noorte tšätivestlustest“.

Uuringu kirjeldus

Uurimistöö eesmärk on uurida, kui edukalt saavad eesti keelt teise keelena (E2) õppivad noored aru omaealiste eestlaste tšättidest (kirjalikest vestlustest, mida peetakse näiteks Messengeris).

Noortekeel ning ka laiemalt vabas suhtluses kasutatav kõnekeel erineb mitmeti sellest, mida õpitakse koolitunnis. Uuring aitab mõista, millised on E2 õppijate probleemid spontaanse suhtluse mõistmisel ja kuidas mõjutab seda keeletaust. Otsin uuringusse just Sind kui eesti keelt teise keelena kõnelejat!

Osalemine

Palun Sul uuringus katseisikuna lahendada mõned tšätikeele mõistmisega seotud ülesanded, anda taustainfot oma keeleoskuse, igapäevase keelekasutuse, suhtlusringkonna ning sotsiaalmeediakasutuse kohta. Samuti palun hinnata oma arusaamist eesti noorte keelest ja noortekeele tundmise vajalikkust.

Uuringu osalemiseks palun Sul teha järgnevat.

- 1) Pärast selle infolehega tutvumist täida ja allkirjasta **nõusolekuvorm** ning edasta see uurijale.
- 2) Kui oled uuringu läbiviimise ajal alla 18 aasta vana, palu oma vanemal või seaduslikul esindajal täita, allkirjastada ja uurijale edastada **vanema/seadusliku esindaja nõusolekuvorm**.
- 3) Lahenda **ülesanded tšätivestlustest arusaamise kohta**. Ülesandeid saad lahendada koolitunni ajal ning kõik juhised antakse selleks kohapeal.

Pane tähele, et...

- Sinu jagatud andmeid analüüsitakse ja esitatakse kujul, mis ei võimalda isikuid tuvastada. Sinu nime andmetele ei lisata ega avaldata üheski kohas. Oma vastused esitad uurijale, kasutades nõusoleku allkirjastamise järel uurijalt saadud individuaalse osalejakoodi.
- isiku tuvastamist võimaldavad andmed hävitatakse uuringu lõpus (30.06.2024);
- Sinult kogutud andmeid ei kasutata Sinu hindamiseks ega jagata isiku tuvastamist võimaldaval kujul kolmandate isikutega;
- Sinu osalemine uuringus on **vabatahtlik ja ohutu**;
- võid uuringu osalemisest loobuda ka ühe nädala jooksul pärast ülesannete lahendamist.

Uuringu osalemiseks palun täida ja tagasta käesolev nõusolekuvorm uurijale kas paberil või digitaalselt allkirjastatult.

Tean, et uuringut puudutavate küsimuste korral võin pöörduda uurija **Anna Tšusovljanova** poole (tel +372 5850 2923, e-post annatsus@ut.ee).

Mina, ... (ees- ja perekonnanimi), olen nõus osalema uuringus ja olen nõus, et minu andmeid kasutatakse kujul, mis ei võimalda isikuid tuvastada bakalaureusetöös.

Olen 18-aastane või vanem " / noorem kui 18-aastane " (*märgi sobiv vastus linnukesega*)

Allkiri: ..... Kuupäev: .....

Uuringu osalejat informeerinud uurija nimi, allkiri ja kuupäev:

.....

Kui sul tekib küsimusi seoses uuritava õigustega, siis palume pöörduda Tartu Ülikooli inimuuringute eetika komitee poole e-posti aadressil etikakomitee@ut.ee või tel 737 6215. Kaebustega isikuandmete töötlemise osas palume pöörduda Tartu Ülikooli andmekaitse spetsialisti poole e-posti aadressil andmekaitse@ut.ee

3.2 Nõusolekuvorm osaleja vanemale

Lapsevanema või lapse seadusliku esindaja informeerimise ja teadliku nõusoleku vorm

Kutsun Teie (esindatavat) last osalema Tartu Ülikooli läbiviidavas uuringus „Eesti keelt teise keelena kõnelevate gümnaasiumiõpilaste arusaamine eesti noorte tšätivestlustest“.

Uuringu kirjeldus

Uurimistöö eesmärk on uurida, kui edukalt saavad eesti keelt teise keelena (E2) õppivad noored aru omaealiste eestlaste tšätidest (kirjalikest vestlustest, mida peetakse näiteks Messengeris), millised on E2 õppijate probleemid spontaanselt eestikeelse suhtluse mõistmisel ning kuidas mõjutab seda keeletaust. See aitab mõista, kuidas toetada E2 õppijaid vabas igapäevases suhtluses kasutatava keele omandamisel.

Uurimistöö viib läbi Anna Tšusovljanova, Tartu Ülikooli eesti ja soome-ugri keeleteaduse kolmanda aasta üliõpilane. Teda juhendab Tartu Ülikooli eesti ja üldkeeleteaduse instituudi eesti keele teise keelena nooremlektor.

Uuringus osalemine

Uuringu käigus palutakse osalejal paberil lahendada tšätikeele mõistmisega seotud ülesandeid ning kogutakse elektrooniliselt taustainfot tema keeleoskuse, igapäevase keelekasutuse, suhtlusringkonna ning sotsiaalmeediakasutuse kohta. Samuti palutakse veebiküsitluses hinnata oma arusaamist eesti noorte keelest ja noortekeele tundmise vajalikkust.

Nii paber- kui ka elektroonilises formaadis kogutavad andmed seostatakse osaleja individuaalse osalejakoodiga, mitte nimega. Osaleja nimi ja kood on omavahel seostatavad ainult uurija hallatavas eraldi failis. Osaleja identifitseerimist võimaldavate andmete töötlemiseks ja analüüsiks kasutatakse salasõnaga kaitstud arvuteid ning andmeid hoiustatakse Tartu Ülikooli pilves (OneDrive) piiratud ligipääsuga alamkettal, millele on ligipääs ainult uuringut läbiviival tudengil (Anna Tšusovljanova) ning tema juhendajal (Aive Mandel). Andmete vastutav töötleja on Tartu ülikool. Isiku tuvastamist võimaldavad andmed (kontaktandmed, informeeritud nõusoleku vormid, osaleja koodi tema nimega siduvad andmed) hävitatakse uuringu lõpus (30.06.2024).

Osaleja jagatud andmeid analüüsitakse ja esitatakse kujul, mis ei võimalda isikuid tuvastada, tema nime andmetele ei lisata ega avaldata. Uuringus osaleja isik ei ole esitatud vastuste kaudu tuvastatav.

Uuringus osalemine on **vabatahtlik ja ohutu**. Kogutud andmeid ei kasutata osaleja hindamiseks ega jagata identifitseerimist võimaldaval kujul kolmandate isikutega.

Kuna osaleja on alaealine, siis on vajalik Teie nõusolek, mis ei kohusta last osalema. Uuringus osalevat last informeeritakse põhjalikult ja temalt palutakse uuringus osalemiseks samuti kirjalik nõusolek.

Kui olete nõus sellega, et teie (esindatav) alaealine osaleb uuringus ning et tema seotud isikuandmeid töödeldakse Tartu Ülikoolis, täitke palun järgnev nõusolekuvorm kas digiallkirjastatult või paberil allkirjastatuna ning edastage uurijale.

Tean, et uuringut puudutavate küsimuste korral võin pöörduda uurija **Anna Tšusovljanova** poole (tel +372 5850 2923, e-post annatus@ut.ee).

Mina, ... /ees- ja perekonnanimi/ olen nõus, et minu (esindatav) laps ..... /ees- ja perekonnanimi/ osaleb uuringus „Eesti keelt teise keelena kõnelevate gümnaasiumiõpilaste arusaamine eesti noorte tšätivestlustest“.

Lapsevanema/lapse seadusliku esindaja allkiri: ..... Kuupäev: .....

Lapsevanemat või lapse seaduslikku esindajat informeerinud uurija nimi ja allkiri ning kuupäev:

.....

Kui Teil tekib küsimusi seoses uuritava õigustega, siis palume pöörduda Tartu Ülikooli inimuuringute eetika komitee poole e-posti aadressil [eetikakomitee@ut.ee](mailto: eetikakomitee@ut.ee) või tel 737 6215. Kaebustega isikuandmete töötlemise osas palume pöörduda Tartu Ülikooli andmekaitse spetsialisti poole e-posti aadressil [andmekaitse@ut.ee](mailto: andmekaitse@ut.ee)

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Anna Tšusovljanova,

1) annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Eesti keelt teise keelena kõnelevate gümnaasiumi õpilaste arusaamine eesti noorte tšätivestlustest“, mille juhendaja on Aive Mandel, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni;

2) annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni;

3) olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile;

4) kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Allkiri

17.06.2024